ORE Ośrodek Rozwoju Edukacji

Julia Miśkowicz

Ja mam tylko jeden świat

Program nauczania języka polskiego w klasach łączonych — II etap edukacyjny

Ja mam tylko jeden świat

PROGRAM NAUCZANIA JĘZYKA POLSKIEGO W KLASACH ŁĄCZONYCH
II ETAP EDUKACYJNY

Julia Miśkowicz

IDEA WIODĄCA PROGRAMU AUTORSKIEGO

Wydawać by się mogło, że w naszych czasach nauczanie w klasach łączonych nie istnieje. Nic bardziej mylnego. Ogromny odsetek szkół pracuje w takim właśnie systemie.

Program **„Ja mam tylko jeden świat"** został napisany dla klas łączonych, niemniej jednak może być realizowany w klasach rozłącznych. Tytuł zaczerpnięto z tytułu projektu edukacyjnego realizowanego w szkole autorki.

Klasy łączone - zgodzić się trzeba z terminologią, mówiącą, iż jest taka organizacja nauczania polegająca na **prowadzeniu przez nauczyciela w tym samym czasie lekcji dwoma rocznikami uczniów w jednej sali lub w innym miejscu**. Tworzy się je w szkołach niżej zorganizowanych- w podstawowych - na wsi, gdzie z powodu zbyt małej liczby uczniów nie mogą być organizowane pojedyncze oddziały. Wpływ na tworzenie takich klas jest uwarunkowane czynnikami demograficznymi, geograficznymi i ekonomicznymi. Niż demograficzny dotknął wieś. Organizowanie tego typu klas dotyczy **NIE TYLKO** nauczania zintegrowanego. Łączone zajęcia to także przedmioty w II etapie edukacyjnym, w tym j. polski.

Szkoły z klasami łączonymi powołuje się i utrzymuje ze względu na dobro dziecka z małego środowiska wiejskiego, jak również ze względu na brak innych możliwości organizacyjnych. Cel tworzenia takich szkół wynikł z idei zapewnienia każdemu dziecku warunków rozwoju i osiągnięć szkolnych zgodnym z obowiązującym w całym kraju programem nauczania i wychowania. Dzięki takim szkołom uczniowie z małych środowisk wiejskich mają możliwość zdobywania wiedzy w pobliżu miejsca zamieszkania.

Grupa składająca się z dwóch klas, najczęściej jest i tak mniejsza niż klasa w dużej szkole. Niezbędna jest indywidualizacja nauczania, którą w małych grupach łatwiej jest stosować.

Znacznie lepszym rozwiązaniem jest łączenie grup, praca z klasami łączonymi niż likwidacja szkół i wożenie dzieci.

Do wychowania i kształcenia trzeba podchodzić elastycznie. Nieważne jest, czy z określonym zakresem wiedzy zapoznamy młodych ludzi rok wcześniej, czy pół roku później.

W klasach łączonych pewne treści trzeba różnicować, inne przekazywać całej grupie.

NIE MA CO OBRAŻAĆ SIĘ NA RZECZYWISTOŚĆ,

TRZEBA DOSTOSOWAĆ SIĘ DO MOŻLIWOŚCI

Klasy łączone to ogromne wyzwanie dla nauczycieli, realizowanie materiału w takim systemie wymaga dużej koncentracji uwagi i dobrej organizacji, gdyż w ciągu 45 minut trzeba przerobić dwa tematy.

KAPITAŁ LUDZKI NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI
ORE Ośrodek Rozwoju Edukacji
UNIA EUROPEJSKA EUROPEJSKI FUNDUSZ SPOŁECZNY

Nie można się oszukiwać, **ciężko jest zrealizować w ciągu niecałej godziny dwie różne treści programowe, choć rzeczywiście jest to możliwe.**

Jeżeli nauczyciel przygotuje się dobrze do zajęć, a klasa jest odpowiednio wyposażona we wszelkie pomoce dydaktyczne, lekcje mogą odbyć się tak, by nie tracić materiału. Takie zajęcia przygotowują uczniów do samodzielnego uczenia się, dzięki czemu dzieci będą sobie lepiej radzić w późniejszych klasach. Zachęcają do dalszego wysiłku, wyrabiają zaradność, pracują nad samodyscypliną, jak i pozwalają utrwalać poznaną wcześniej wiedzę .

Aby mówić o korzyściach płynących z takiego nauczania trzeba nadmienić, iż **nauczyciel winien posiadać wielką wiedzę i metodyczną wprawę.** Ponadto na przygotowanie takiej lekcji trzeba więcej czasu, pewnego przemyślenia, licznych środków i odpowiedniego wyposażenia szkoły w pomoce. **Ukierunkowane przez nauczyciela samodzielne uczenie się (element lekcji)** daje trwałą wiedzę, raduje ucznia, zachęca do dalszego wysiłku, wyrabia zaradność, samodyscyplinuje, jak i pozwala utrwalać poznaną wcześniej wiedzę (w klasie niższej).

Nauczanie w klasach łączonych jest trudne dla nauczyciela. Wymaga dużej koncentracji uwagi, dobrej organizacji, właściwie pracującej grupy. Uczeń również musi być maksymalnie zaangażowany, zdyscyplinowany, a przede wszystkim aktywny.

Z drugiej strony jednak pozostaje fakt, że jednostkę lekcyjną nauczyciel „ musi poświęcić" na realizację zagadnień zawartych w programie nauczania w kilku (często są to zagadnienia różne) klasach jednocześnie. **Mała liczba dzieci nie zwalnia nauczyciela od realizacji tych tematów.**

Do pracy w klasach łączonych **konieczne jest bardziej szczegółowe przygotowanie się nauczyciela do codziennych zajęć, przemyślenie organizacji pracy w zespole połączonych klas, przygotowanie materiału nauczania i pomocy naukowych dla każdej klasy, przygotowanie samodzielnej pracy uczniów na zajęcia ciche oraz zadań domowych z poszczególnych przedmiotów. W przypadku klas łączonych nauczyciel musi przewidzieć dwa lub więcej toków lekcyjnych przebiegających równolegle. Prowadzenie nauki w klasach połączonych wymaga od nauczyciela umiejętności organizacyjnych oraz takiej podzielności uwagi, która umożliwiłaby mu czuwanie nad klasą pracującą po cichu mimo prowadzenia równocześnie nauki głośnej z inną klasą.**

Proponowany tu program nauczania języka polskiego zakłada realizację tych samych treści programowych z uwzględnieniem poziomu uczniów w poszczególnych grupach. Jest to rozwiązanie ułatwiające pracę nauczycielowi, uczniom zaś pozwala na przyswojenie wiedzy w zakresie im możliwym. Realizacja programu nauczania w klasie łączonej pozwala na traktowanie grupy nie jak zlepku dwóch klas, lecz na INDYWIDUALIZACJI. Przecież uczeń z klasy programowo niższej czasami poziomem przewyższa tego z klasy starszej. Dlaczegóż nie pozwolić mu na rozszerzenie wiedzy? I odwrotnie – uczeń z klasy wyższej potrzebuje częstego powtarzania materiału, nawet w kolejnej klasie. **Nie różnicujemy wymagań ze względu na rocznik ucznia, ale ze względu na jego poziom wiedzy.** Tu pojawia się szansa – założenia nowej podstawy programowej pozwalają na **SPIRALNE** traktowanie treści, a nauczanie w klasie łączonej jest doskonałą ku temu okazją.

Proponowany tu program nauczania zakłada realizację tych samych treści programowych z uwzględnieniem poziomu uczniów w poszczególnych grupach. Jest to rozwiązanie ułatwiające pracę nauczycielowi, uczniom zaś pozwala na przyswojenie wiedzy

w zakresie im możliwym. Realizacja programu nauczania w klasie łączonej pozwala na traktowanie grupy nie jak zlepku dwóch klas, lecz na INDYWIDUALIZACJI. Przecież uczeń z klasy programowo niższej czasami poziomem przewyższa tego z klasy starszej. Dlaczegóż nie pozwolić mu na rozszerzenie wiedzy? I odwrotnie – uczeń z klasy wyższej potrzebuje częstego powtarzania materiału, nawet w kolejnej klasie. **Nie różnicujemy wymagań ze względu na rocznik ucznia, ale ze względu na jego poziom wiedzy.** Tu pojawia się szansa – założenia nowej podstawy programowej pozwalają na takie traktowanie treści, a nauczanie w klasie łączonej jest doskonałą ku temu okazją.

Oprócz tego obowiązek indywidualizacji jest wpisany w pracę nauczyciela. Indywidualizacja procesów nauczania polega na dostosowaniu metod nauczania do psychofizycznych możliwości uczniów i odnosi się zarówno do uczniów mających trudności w uczeniu się, jak i do uczniów szczególnie uzdolnionych.
Podstawa prawna to *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 17 listopada 2010 roku w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach.* Rozporządzenie to nakłada na nauczycieli wszystkich przedmiotów obowiązek podejmowania działań mających na celu rozpoznanie indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych uczniów, a na szkołę obowiązek organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w formie: klas terapeutycznych, zajęć rozwijających zainteresowania, zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, które są prowadzone przez nauczycieli, a ponadto zajęć specjalistycznych.
Praca z **uczniem zdolnym** wymaga zastosowanie różnorodnych rodzajów metod: podających, problemowo-poszukujących oraz aktywizujących. Uczniom wykazującym zainteresowanie historią, możemy polecić pisanie dłuższych prac, czytanie opracowań popularnonaukowych oraz udział we wszelkich konkursach przedmiotowych i historycznych. Tacy uczniowie mogą także rozwiązywać dłuższe testy humanistyczne, czytać i analizować teksty źródłowe, uczestniczyć w zajęciach dodatkowych, zaproponowanych w poprzedniej części programu – zajmującym się poznawaniem historii i tradycji kulturowej miejscowości i regionu. Praca z uczniem szczególnie uzdolnionym może być kontynuowana na dodatkowych zajęciach (np. w ramach godzin wynikających z art. 42 ust. 2 Karty Nauczyciela) lub kołach zainteresowań. Nauczyciel musi we własnym zakresie dostosować treści (poszerzyć je) i opracować dodatkowe wymagania.

Praca z **uczniem mającym trudności w nauce**, wymaga od nauczyciela wiele cierpliwości. Nauczyciel powinien przed przystąpieniem do pracy należy ustalić przyczyny słabszych wyników ucznia. Uczniowi mającemu trudności z uczeniem się należy stawiać zadania możliwie najprostsze, po to, aby zainteresować go przedmiotem i umożliwić opanowanie podstawowych wiadomości i umiejętności. Przyczyny problemów z nauka są różnorakie: w szkole spotyka się uczniów **o niższej niż przeciętna inteligencji**, które uczą się pamięciowo (zadawanie niewielkich partii materiału do opanowania, raczej nie zagadnień problemowych). Oprócz tego coraz liczniejsza grupa uczniów z problemami w nauce to ci **z zaburzeniami zachowania** – im należy umożliwiać pracę metodami aktywnymi. W szkole coraz częściej mamy do czynienia z uczniami **słabowidzącymi, słabo słyszącymi**-takie dzieci wymagają od nauczyciela- oprócz przygotowania sali, miejsca dla nich, także specjalnych metod (powiększona czcionka, siedzenie w pierwszych rzędach, kilkukrotne powtarzanie czy wydłużony czas pracy). Uczeń **z dysleksją** ma trudności z zapamiętywaniem nazw, pojęć, nazwisk, nie potrafi pracować z mapą. należałoby w tym przypadku stosować metody angażujące różne zmysły ucznia, jednocześnie często powtarzać poznawany materiał. Uczniowi **z dysgrafią i dysortografią** pozwalamy napisać tekst na komputerze lub jeżeli woli – napisać drukowanymi literami.

KAPITAŁ LUDZKI NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI
ORE Ośrodek Rozwoju Edukacji
UNIA EUROPEJSKA EUROPEJSKI FUNDUSZ SPOŁECZNY

Dyskalkulia zaburza zapamiętywanie matematyczne –daty, obliczenia czasowe. Nauczyciel bierze pod uwagę całość pracy dziecka, nie tylko wynik końcowy. **Uczeń z afazją** wymaga od nauczyciela stosowanie wizualnych środków dydaktycznych (rysunki, plansze, piktogramy, znaki), a także ćwiczenia wypowiadania się. Uczniowi z **zespołem Aspergera** warto wyjaśniać zasady zachowania się, zachęcać do zadawania pytań. Warto także stosować dramę, odgrywanie scenek. Dobrze rozumiana indywidualizacja pracy to nie tylko dostosowanie wymagań i tempa pracy do możliwości różnych uczniów. Szalenie istotne jest uwzględnienie zainteresowań indywidualnych uczniów i ich wykorzystanie do uczenia się. Każdy uczeń może się wykazać zdolnościami w różnych dziedzinach. Uczniowie o zainteresowaniach informatycznych chętnie będą wykonywać prace związane z pozyskiwaniem informacji w Internecie i ich przetwarzaniem. Bez trudu też będzie można wykorzystać zdolności plastyczne oraz techniczne – to także jest metoda na zainteresowanie i aktywne włączenie słabszych uczniów w proces nauczania. Ważne jednak, by wszystkie prace wymagały nabywania i posługiwania się wiedzą historyczną i społeczną. Każdy może wtedy odnieść sukces.

Nowe podstawy programowe z każdego rodzaju zajęć edukacyjnych dają szansę na **różnicowanie bardziej wynikające z poziomu indywidualnego rozwoju dziecka, a nie jego wieku metrykalnego.**

W nowej podstawie programowej nie ma podziału na klasy. Treści edukacyjne uczeń ma opanować po cyklu edukacyjnym , a nie w poszczególnych klasach. Oprócz tego nie ma spisu lektur obowiązkowych dla danego ucznia – nauczyciel sam podejmuje decyzję, kiedy i którą pozycję będzie z klasą omawiał. I tu dochodzimy do sedna – nie traktujmy grupy jako dwóch klas, ale twórzmy takie sytuacje, w których cała grupa stanowi jedno.

Proponowany tu sposób pracy w klasach łączonych jest podparty wieloma NAJNOWSZYMI, ale też i DAWNYMI koncepcjami pedagogicznymi. Mianowicie – NALEŻY KLASĘ ŁĄCZONĄ TRAKTOWAĆ JAK GRUPĘ, DO KTÓREJ KIERUJE SIĘ TE SAME TREŚCI EDUKACYJNE, INDYWIDUALIZUJĄC PRACĘ TAK, JAK DO TEJ PORY – WG UMIEJĘTNOŚCI I MOŻLIWOŚCI INTELEKTUALNYCH DZIECI, A NIE WG KLASY CZY WIEKU.

Propozycja ta to tworzenie grupy zróżnicowanej wiekowo- uczniowie są w różnym wieku BIOLOGICZNIE , różnica wieku między nimi wynosi 1 rok. Grupa ma charakter dynamiczny, co roku zmienia się jej skład- jedni odchodzą do grupy wiekowo starszej, inni z młodszej przychodzą.

Teorie o takim kształcie edukacji, w którym wręcz odchodzi się od systemu klasowo-lekcyjnego, nie są nowe:

1. XIX/XX w. – ruch **„Nowe Wychowanie”**- nazywa to metodą projektów zastępuje ten system organizacją pracy polegającą na podziale uczniów w szkole na grupy skupiające po 2-3 roczniki uczniów;
2. **Celestyn Freinet** – jw., trochę inne wiekowo grupy uczniów
3. **Maria Montessori**- odwołuje się do organizacji pracy w formie zespołów uczniów zróżnicowanych wiekowo

4. **Peter Petersen** – twierdził, że grupowanie uczniów ze względu na jednakowy wiek jest sztuczne, proponował „Plan Jenajski", także dzielił uczniów różnicując wiek, zatrudniał 3(trzech!!) nauczycieli

Proponowany program – **„Ja mam tylko jeden świat"** zakłada, że klasa 4 w każdym roczniku ma osobne zajęcia z historii, natomiast pozostałe klasy są połączone. W programie nazywa się tylko klasę 4 , pozostałe klasy to **drugi lub trzeci rok nauki**. Aby uczniowie mogli w całości poznać treści zawarte w podstawie programowej , przy jednoczesnym zachowaniu chronologii niezbędnej do poznania przeszłości, przewiduje się następujący ich podział:

1. **Pierwszy rok nauki** – klasa 4 (5 godzin w tygodniu)- treści ogólne, bliskie dziecku, takie jak : rodzina, dom, szkoła, miejscowość, ojczyzna, świat baśni i fantazji, radości, przyjaźni, a także elementarne wiadomości niezbędne do dalszego kształcenia językowego . Zakłada się, że w pierwszym roku nauki uczniowie poznają wszystkie najważniejsze treści nauczania, w pozostałych latach nauki będą je rozszerzać i utrwalać.

2. **Drugi /trzeci rok nauki** –klasa 5-6 (5 łącznie + 1 godzina osobna dla klasy 6 tygodniowo) – treści dotyczące odkryć, świata przygody, uczuć, przyrody. W tym też roku uczniowie poznają mity, legendy, bajki.

3. **Drugi /trzeci rok nauki** – klasa 5-6 (5 łącznie + 1 godzina osobna dla klasy 6 tygodniowo) – treści dotyczące szeroko rozumianej wędrówki, w obrębie różnych światów, w czasie i przestrzeni. Oprócz tego treści patriotyczne i dotyczące cywilizacji

Punkt drugi i trzeci w/w podziału są zamienne – uczeń w kolejnych latach szkolnych pozostaje w różnych grupach wiekowych. Taki układ gwarantuje, że uczniowie poznają wszystkie treści przewidziane w podstawie programowej, będą mieli możliwość je rozszerzyć, a chronologia zostanie zachowana.

Program **„Ja mam tylko jeden świat"** zakłada odwołania do doświadczeń dziecka, do jego naturalnego środowiska. W małych szkołach, do których głównie jest adresowany, warto korelować te treści z treściami historii i społeczeństwa, plastyki, muzyki czy przyrody.

Przedstawiony program może być realizowany w szkole zwyczajnej, bez klas łączonych. To zależy od nauczyciela prowadzącego.

CELE KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA

cele ogólne

- Utrwalenie wiedzy językowej pozyskanej w kształceniu zintegrowanym
- Poszerzenie wiedzy wyniesionej z kształcenia zintegrowanego
- Nabycie wiedzy w zakresie posługiwania się językiem polskim w mowie i piśmie

KAPITAŁ LUDZKI NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI
ORE Ośrodek Rozwoju Edukacji
UNIA EUROPEJSKA EUROPEJSKI FUNDUSZ SPOŁECZNY

- Kształcenie sprawności mówienia, słuchania, czytania, pisania w różnych sytuacjach
- komunikacyjnych.
- Wyrabianie nawyku krytycznego odbioru tekstów literackich i innych dzieł kultury.
- Kształcenie motywacji do poznawania kultury regionalnej, narodowej i europejskiej; tworzenie więzi uczuciowych z tradycja, budzenie szacunku dla innych kultur.
- Kształtowanie systemu wartości etycznych, estetycznych i duchowych.
- Rozwijanie wyobraźni, twórczego myślenia i samodzielności w zdobywaniu wiedzy i działaniu.
- Wdrażanie do kreatywnej pracy w zespole z przestrzeganiem zasad dyscypliny.
- Przygotowanie do dalszego etapu kształcenia i odgrywania określonych ról społecznych.
- Rozbudzanie poczucia przynależności do środowiska rodzinnego, lokalnego, wspólnoty narodowej i europejskiej. Kształcenie szacunku dla dorobku kultury narodowej i europejskiej; pobudzanie dumy z dokonań najwybitniejszych przedstawicieli swojego regionu i kraju.
- Tworzenie hierarchii ogólnie przyjętych norm etycznych; dochodzenie do rozumienia roli prawa jako zbioru norm chroniących uniwersalne wartości.
- Wyrabianie szacunku dla siebie i innych, poszanowanie drugiej jednostki; kształcenie umiejętności skutecznego nawiązywania i podtrzymywania kontaktów międzyludzkich z uwzględnieniem zasad grzeczności, bezinteresowności, tolerancji.
- Wyrabianie szacunku dla dobra wspólnego, dbałość o estetykę i porządek w otoczeniu.
- Pokazywanie pozytywnych zachowań — propagowanie zachowań zgodnych z przyjętymi normami społecznymi w różnych sytuacjach, miedzy innymi podczas uroczystości szkolnych i państwowych.
- Kształtowanie nawyku systematycznego i planowego wzbogacania wiedzy, obserwowania świata z pasja poznawcza.

cele szczegółowe

ODBIÓR WYPOWIEDZI I WYKORZYSTANIE ZAWARTYCH W NICH INFORMACJI

Czytanie i słuchanie

- kształtowanie umiejętności uważnego słuchania ze zrozumieniem
- ćwiczenie rozpoznawania intencji mówiącego
- kształtowanie umiejętności dostrzegania najważniejszych informacji w wysłuchanym tekście
- odróżnianie wypowiedzi oficjalnych od nieoficjalnych
- rozróżnianie mowy i tła akustycznego w przekazach audiowizualnych
- kształtowanie postawy szacunku wobec osoby mówiącej
- uświadamianie zgubnego wpływu hałasu na słuch
- doskonalenie techniki głośnego czytania i recytacji
- rozwijanie umiejętności cichego czytania ze zrozumieniem
- zapoznanie z różnymi tekstami literatury polskiej i obcej
- zapoznanie innych tekstów kultury

- rozpoznawanie charakterystycznych cech różnych tekstów kultury
- wdrażanie do odkrywania dosłownego, przenośnego i symbolicznego sensu różnych tekstów kultury
- doskonalenie umiejętności wyodrębniania elementów świata przedstawionego w utworze
- kształcenie umiejętności odczytywania ogólnego sensu utworu literackiego i jego przesłania
- wdrażanie do oceny postaw bohaterów literackich w odniesieniu do uniwersalnych wartości i zasad etycznych
- odróżnianie fikcji literackiej od rzeczywistości
- dostrzeganie różnic między językiem literackim a potocznym oraz językiem regionu
- wdrażanie do określania funkcji różnych elementów tekstu
- poznawanie związków frazeologicznych i przysłów
- zapoznanie z sylwetkami wybitnych twórców literatury polskiej i obcej
- zapoznanie z osiągnięciami sławnych Polaków
- rozbudzanie pasji i wrażliwości czytelniczej

Korzystanie z różnych źródeł informacji

- kształcenie umiejętności klasyfikowania różnych źródeł informacji
- doskonalenie umiejętności korzystania ze słowników, encyklopedii i innych źródeł
- informacji
- wyszukiwanie informacji przydatnych i rezygnowanie ze zbędnych
- wdrażanie do świadomego i krytycznego odbioru tekstów reklamowych

Pisanie i mówienie

- dostrzeganie różnic między mową a pismem
- doskonalenie umiejętności poprawnego budowania zdań i równoważników zdań
- kształtowanie umiejętności skracania i rozwijania tekstu
- uczenie konstruowania form wypowiedzi przewidzianych w programie nauczania
- dostosowanie formy wypowiedzi do jej celu oraz adresata
- wdrażanie do pisania na temat z uwzględnieniem celu wypowiedzi
- kształcenie umiejętności przekazywania najważniejszych informacji
- doskonalenie umiejętności pisania z zachowaniem reguł ortograficznych, interpunkcyjnych
- i gramatycznych
- wdrażanie do przestrzegania norm językowych
- stosowanie bogatego słownictwa
- uczenie planowania wypowiedzi
- wdrażanie do dbałości o poprawną kompozycję wypowiedzi
- wdrażanie do dbałości o układ graficzny tekstu i estetykę pisma
- wchodzenie w rolę nadawcy i odbiorcy wypowiedzi
- kształtowanie umiejętności wypowiadania się z przejrzystością intencji (wyrażenie
- wdzięczności, formułowanie prośby, polecenia, informacji)
- nazywanie własnych uczuć i przeżyć

- doskonalenie umiejętności płynnego wypowiadania się na temat otaczającej rzeczywistości,
- własnych zainteresowań, literatury i innych tekstów kultury
- dzielenie się wrażeniami z przeczytanej lektury, obejrzanego filmu, przedstawienia
- teatralnego
- uwzględnianie w wypowiedzi zależności przyczynowo-skutkowych
- dostosowywanie wypowiedzi do określonej sytuacji (oficjalnej i nieoficjalnej)
- ćwiczenie wypowiadania się z poprawną i wyraźną artykulacją oraz dykcją, akcentowaniem,
- intonacją
- wdrażanie do przestrzegania zasad kulturalnego dyskutowania
- wzbogacanie słownictwa
- argumentowanie, wnioskowanie, ocenianie
- używanie pozajęzykowych środków komunikowania się

Rozumienie pojęć

- rozumienie pojęć przewidzianych w programie nauczania
- posługiwanie się terminami literackimi i gramatycznymi
- posługiwanie się terminami związanymi z przekazami ikonicznymi, radiem, telewizją,
- filmem, teatrem, prasą

PODSTAWOWE TREŚCI KSZTAŁCENIA

	TREŚCI NAUCZANIA	KLASA 4	KLASA 5 ---------- KLASA 6
		ODBIÓR WYPOWIEDZI I WYKORZYSTANIE ZAWARTYCH W NICH INFORMACJI	
CZYTANIE I SŁUCHANIE. UCZEŃ:	1) sprawnie czyta teksty kultury	• czyta głośno i cicho • czyta ze zrozumieniem - • głośno czyta – poprawnie, płynnie, wyraźnie, uwzględnia znaki przestankowe, tempo, akcenty, intonację, z zaznaczeniem emocji • czyta cicho • czyta chórem • czyta indywidualnie • czyta z podziałem na role – rozróżnia tekst narracji od dialogów • czyta literaturę dziecięcą, opowiadania, teksty informacyjne • czyta utwory poetyckie • czyta chętnie • słucha i słyszy ze zrozumieniem • słucha i słyszy wzorcowego czytania innych (np. nauczyciela, rodziców, aktora) • słucha i słyszy ze zrozumieniem tekst nagrania np. słuchowiska • słucha i udziela odpowiedzi • reaguje na wypowiedź – uśmiech, smutek, powaga, wzruszenie • wyszukuje informacje w tekście	
	2) określa temat i główną myśl tekstu;	• wie, co jest tematem utworu • odczytuje główną myśl utworu • określa tematykę utworu	• odczytuje metaforyczne znaczenie utworów • zestawia tekst literacki z innymi środkami przekazu – filmem, ilustracją, muzyką,

	3) identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi (autora, narratora, czytelnika, słuchacza)	• odróżnia narratora od autora tekstu • odróżnia narrację od dialogu • odróżnia nadawcę od odbiorcy • rozumie, ze autor jest twórcą dzieła • wie, że jest czytelnikiem • wie, ze jest słuchaczem	• jak w poprzednich klasach • rozróżnia różne typy narracji
	4) identyfikuje wypowiedź jako tekst informacyjny, literacki, reklamowy;	• rozpoznaje tekst literacki • rozpoznaje tekst informacyjny • rozpoznaje tekst reklamowy • odróżnia tekst literacki od informacyjnego i reklamowego • dostrzega intencje nadawcy	• potrafi reagować na tekst reklamowy • jest świadomy siły oddziaływania reklamy • nazywa elementy poszczególnych rodzajów tekstów, • określa funkcję poszczególnych elementów
	5) rozpoznaje formy gatunkowe (zaproszenie, życzenia i gratulacje, zawiadomienie i ogłoszenie, instrukcję, w tym przepis);	• redaguje **zaproszenie** na konkretną imprezę, wydarzenie szkolne czy rodzinne • zna elementy niezbędne do sformułowania zaproszenia • zna i stosuje zaproszenie • poprawnie zapisuje zaproszenie pod względem językowym, ortograficznym, interpunkcyjnym i graficznym • wie, w jakich sytuacjach stosuje się zaproszenie • stosuje formy grzecznościowe	
		• redaguje **życzenia i gratulacje** z podanych okazji • zna elementy niezbędne do sformułowania życzeń i gratulacje zna i stosuje życzenia i gratulacje • wie, w jakich sytuacjach stosuje się życzenia i gratulacje • poprawnie zapisuje zaproszenie pod względem językowym, ortograficznym, interpunkcyjnym i graficznym • pisze twórcze życzenia i gratulacje • stosuje formy grzecznościowe	
		• redaguje **zawiadomienie i ogłoszenie** na podany temat – fikcyjny i prawdziwy • zna elementy niezbędne do sformułowania zawiadomienia i ogłoszenia • zna i stosuje zawiadomienie i ogłoszenie • wie, w jakich sytuacjach stosuje się zawiadomienie i ogłoszenie • poprawnie zapisuje zaproszenie pod względem językowym, ortograficznym, interpunkcyjnym i graficznym	

		• redaguje **instrukcję** do wykonania konkretnej czynności • redaguje **przepis** do wykonania prostych potraw np. herbaty, kanapki • zna elementy niezbędne do sformułowania instrukcji oraz przepisu • zna i stosuje instrukcję i przepis • poprawnie zapisuje instrukcję i przepis pod względem językowym, ortograficznym, interpunkcyjnym i graficznym	
	6) odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od informacji drugorzędnych;	• słucha selektywnie – potrafi odróżnić informacje ważne od mniej ważnych • zadaje pytania w celu uzyskania precyzyjnej odpowiedzi	• wskazuje na elementy ważne i ważniejsze w tekście • wie, jak wykorzystać informacje
	7) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio (ukryte);	• znajduje w tekście wskazane fragmenty np. opisy przyrody, dialogi • wyszukuje w tekście informacje wyrażone pośrednio np. cechy bohaterów ukryte w rozmowie	• potrafi wykorzystać poprawnie znalezione informacje do rozwiązania problemu, zadania • wyszukuje informacje potrzebne do określenia świata przedstawionego, charakterystyki, opisu
	8) rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi;	• dostrzega w tekstach poetyckich środki stylistyczne • zna funkcję i rolę przenośni • dostrzega różnice w sensie dosłownym i przenośnym wyrazów • rozumie znaczenie związków frazeologicznych	• nazywa środki poetyckie • rozróżnia poszczególne cechy środków stylistycznych • tworzy wyrażenia przenośne • dostrzega znaczenie przenośni w tekście • wskazuje przykłady przenośni w różnych utworach

	9) wyciąga wnioski wynikające z przesłanek zawartych w tekście (w tym rozpoznaje prawdę lub fałsz);	• wyszukuje w tekście informacje wyrażone pośrednio np. cechy bohaterów ukryte w rozmowie • odróżnia dobro od zła • rozpoznaje intencje bohatera, narratora, osoby mówiącej – odróżnia prawdę od fałszu • potrafi sformułować wnioski nasuwające się po interpretacji tekstu • rozumie przesłanki wynikające z tekstu • analizuje tekst krytycznie	
	10) dostrzega relacje między częściami składowymi wypowiedzi (tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie, akapity)	• zna pojęcie marginesu, akapitu, wersu • komponuje trójdzielną wypowiedź • stosuje i wyodrębnia akapity • dzieli poprawnie wyrazy przy przenoszeniu	• planuje kompozycje własnej wypowiedzi • stosuje właściwe wyróżniki w tekście • komponuje wypowiedź według planu • dostrzega powiązanie ze sobą poszczególnych części składowych wypowiedzi (list, opowiadanie, krótkie formy użytkowe) • wie, jakie jest znaczenie poszczególnych części • dostrzega błąd w brakach części wypowiedzi

SAMOKSZTAŁCENIEI DOCIERANIE DO	korzysta z informacji zawartych w encyklopedii, słowniku ortograficznym , słowniku języka polskiego (małym lub podręcznym), słowniku wyrazów bliskoznacznych.	• zna układ **podręcznika** (okładka, spis treści , rozdziały) i zasady obchodzenia się z nim • potrafi wyszukać w podręczniku wskazany przez nauczyciela tekst • potrafi wyszukać wskazany przez nauczyciela fragment **lektury** (opis przyrody, postaci, dialogi itp.) • zna i stosuje zasady korzystania z **encyklopedii , słownikach – ortograficznym, języka polskiego, wyrazów bliskoznacznych** • wie, do czego służą w/w słowniki i encyklopedia • zna układ słownika i encyklopedii • potrafi wyszukiwać wskazane hasła • zna **czasopisma dla dzieci** i umiejętnie z nich korzysta • gromadzi **domową biblioteczkę** • wybiera świadomie programy telewizyjne i radiowe • umiejętnie korzysta z książek i encyklopedii informacyjnych, dokumentalnych, popularnonaukowych • wyszukuje informacje w w/w • korzysta z ilustracji w w/w pozycjach • zbiera informacje na podany temat • wykorzystuje encyklopedie i słowniki w postaci multimedialnej	• jak w poprzednich klasach • zna i stosuje **słownik wyrazów obcych** • zna i czyta **gazety codzienne** i wie, jakie znajdzie w nich informacje
ŚWIADOMOŚĆ	1) rozpoznaje podstawowe funkcje składniowe wyrazów użytych w wypowiedziach (podmiot, orzeczenie, dopełnienie, okolicznik, przydawka)	• rozpoznaje **podmiot i orzeczenie** w zdaniu • dostrzega zależności form orzeczenia od podmiotu • rozróżnia wyrazy określające i określane	• jak w poprzednich klasach • dostrzega funkcję wyrazów określających • nazywa wyrazy określające • potrafi

	2) rozpoznaje w tekście zdania pojedyncze rozwinięte i nierozwinięte, pojedyncze i złożone, równoważniki zdań – i rozumie ich funkcje	• rozpoznaje i charakteryzuje różne typy wypowiedzeń • wskazuje w zdaniu podmiot i orzeczenie • dostosowuje formy wyrazów określających • rozróżnia zdanie i równoważnik zdania, posługuje się nimi poprawnie • przekształca zdanie pojedyncze w złożone i odwrotnie • wyróżnia spójniki jako części łączące składowe zdania • poprawnie stosuje przecinki w zdaniu złożonym	• określa funkcje składniowe poznanych części mowy • rozróżnia zdania złożone współrzędnie i podrzędnie • wyróżnia typy zdań złożonych współrzędnie • buduje zdania z zachowaniem odpowiedniego szyku wyrazów • rozwija zdania, używa określeń do podmiotu w odpowiednich formach • oddziela przecinkiem zdania pojedyncze i jednorodne części zdania • buduje wypowiedzenia złożone podrzędnie i współrzędnie • stosuje odpowiednie spójniki i zaimki
	3) rozpoznaje w wypowiedziach podstawowe części mowy (rzeczownik, czasownik, przymiotnik, przysłówek, przyimek, liczebnik, zaimek i spójnik) i wskazuje na różnice między nimi	• wskazuje **rzeczowniki** w tekście • rozróżnia rzeczowniki pospolite i własne • odróżnia rzeczowniki nazywające osoby, rośliny, zjawiska przyrody, czynności i cechy • rozróżnia liczbę, rodzaj, formę rzeczownika • tworzy rzeczowniki np. przeciwstawne • odmienia rzeczownik przez przypadki, oddziela temat od końcówki • zna oboczności w odmianie • stosuje w zdaniu różne formy rzeczownika • określa funkcję rzeczownika w zdaniu • poprawnie zapisuje rzeczowniki • poprawnie zapisuje „nie” z rzeczownikiem	• jak w poprzednich klasach • zna funkcję rzeczownika w zdaniu (podmiot, określenia) • związek rzeczownika z przymiotnikiem

		• rozpoznaje **czasowniki** • określa i tworzy osoby i tryby czasownika • używa poprawnych form czasownika • odmienia czasownik przez osoby, liczby, czasy • zna funkcje czasownika w zdaniu (orzeczenie) • rozpoznaje bezokolicznik i poprawnie zapisuje jego końcówki • poprawnie zapisuje formy czasu przeszłego, w tym czasowników typu: „znaleźć” , • poprawnie zapisuje „nie” z rzeczownikiem • poprawnie pisze cząstkę –bym, -byś, -by z czasownikami	• jak w poprzednich klasach • zna formy nieosobowe czasownika zakończone na –no, -to • buduje wypowiedzenia z zastosowaniem strony biernej i czynnej • przekształca zdania w stronie czynnej na bierną i odwrotnie • tworzy i stosuje różne formy czasownika
		• zna istotę **przymiotnika** • stosuje przymiotnik do określenia rzeczownika • stopniuje przymiotnik • poprawnie zapisuje „nie” z przymiotnikami w stopniu równym • poprawnie zapisuje przymiotniki złożone	• jak w klasach poprzednich • stosuje stopnie przymiotnika w zależności od intencji wypowiedzi • tworzy poprawnie wyższy i najwyższy stopień • pisze poprawnie „nie” z przymiotnikiem w stopniu wyższym i najwyższym • poprawnie pisze „-szy” z przymiotnikiem w stopniu wyższym i najwyższym
		• zna istotę **przysłówka** • stopniuje przysłówki • określa czasownik przysłówkiem • tworzy przysłówki od przymiotników • poprawnie zapisuje „nie” z przysłówkami w stopniu równym	• jak w poprzednich klasach • zna funkcję przysłówka w zdaniu • poprawnie tworzy wyższy i najwyższy stopień przysłówka • tworzy stopnie przysłówka ze względu na informację i intencję wypowiedzi

		• zna istotę **przyimka** • zna i tworzy wyrażenia przyimkowe • tworzy poprawne wyrażenia przyimkowe • poprawnie zapisuje wyrażenia przyimkowe • tworzy wyrazy od wyrażeń przyimkowych •	
		• zna istotę **spójnika** • zna znaczenie spójnika i jego rolę w zdaniu • stosuje poprawnie spójniki w zdaniu	
		• zna istotę **liczebnika** • rozróżnia liczebniki główne, porządkowe, zbiorowe i ułamkowe	• jak w poprzednich klasach • zna funkcję liczebnika w zdaniu • poprawnie stosuje w wypowiedziach ustnych i pisemnych liczebniki zbiorowe i ułamkowe • poprawnie je zapisuje
		• zna istotę **zaimka** • potrafi stosować zaimek w zdaniu • wie, kiedy stosuje dłuższą i krótszą formę osobowego zaimka • zastępuje różne części mowy zaimkami – bez konieczności potarzania wyrazów	
	4) rozpoznaje w tekście formy przypadków, liczb, osób, czasów i rodzajów gramatycznych - rozumie ich funkcje w wypowiedzi	• rozróżnia liczbę, osoby , czasy, rodzaje gramatyczne • rozróżnia przypadki • poprawnie odmienia przez przypadki i liczby rzeczowniki (zwłaszcza „przyjaciel”) • stosuje odpowiednie formy wyrazów • pisze poprawnie wyrazy, w których odmianie występuje oboczność • oddziela temat od końcówki	

	5) rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikowania się (gest, mimika,, wyraz twarzy, postawa ciała)	• doskonali technikę czytania • recytuje teksty z zastosowaniem gestu, mimiki, odpowiedniego wyrazu twarzy, postawy ciała • rozumie znaczenie niewerbalnych środków • dostrzega niewerbalne środki komunikowania w wypowiedzi innych i rozumie ich znaczenie • buduje wypowiedzi ustne i przekazuje je z odpowiednimi do celu środkami komunikacji niewerbalnej • inscenizuje teksty i stosuje odpowiednie środki niewerbalnego przekazu w zależności od intencji wypowiedzi
ANALIZA I INTERPRETACJA TEKSTÓW KULTURY		
WSTĘPNE ROZPOZNANIE	1) nazywa swoje reakcje czytelnicze (wrażenia, emocje)	• odbiera teksty kultury na poziomie dosłownym • opisuje swoje wrażenia i emocje • wie, dlaczego tak a nie inaczej reaguje • potrafi uzasadnić swoje dobre lub nie - wrażenia (co się podoba, co nie i dlaczego) • w sposób kulturalny wyraża swoje emocje
	2) konfrontuje sytuację bohaterów z własnymi doświadczeniami	• podejmuje rozważania i ocenia postępowanie bohaterów • porównuje zachowania bohatera a swoje w określonych sytuacjach • rozumie postępowanie bohatera • dostrzega zło w postępowaniu bohatera • konfrontuje zachowanie bohatera i swoje
	3) wyraża swój stosunek do postaci	• podejmuje rozważania i ocenia postępowanie bohaterów • określa motywację kierującą bohaterami • w sposób jasny i kulturalny określa swój stosunek do postaci • nazywa odpowiednio cechy bohatera powodujące taki a nie inny do niego stosunek • uzasadnia taki a nie inny osąd bohatera
ANAL	1) dostrzega swoistość artystyczną dzieła	• rozumie inność dzieła literackiego • rozróżnia dzieło artystyczne od nieartystycznego • wskazuje na elementy tworzące artyzm dzieła • nazywa je i określa ich znaczenie dla dzieła

	2) odróżnia fikcję artystyczną od rzeczywistości	• odróżnia zdarzenia prawdopodobne od nieprawdopodobnych • wie, jakie znaczenie dla utworu ma zastosowanie fikcji artystycznej od rzeczywistej • dostrzega związek między zastosowaniem fikcji artystycznej a wymową utworu
	3) odróżnia realizm od fantastyki	• odróżnia fikcję prawdopodobną od fantastyki • nazywa elementy realistyczne i fantastyczne • wskazuje funkcję i znaczenie tych elementów w tekście • wymienia tytuły utworów fantastycznych
	4) rozpoznaje w tekście literackim: porównanie, przenośnię, epitet, wyraz dźwiękonaśladowczy i objaśnia ich rolę	• wskazuje w utworze porównanie, epitet, wyraz dźwiękonaśladowczy • wskazuje na rolę w/w • odróżnia od siebie poszczególne środki wyrazu • tworzy samodzielnie porównania, epitety, wyrazy dźwiękonaśladowcze • stosuje w pisanych przez siebie tekstach w/w
	5) rozpoznaje: wers, zwrotkę, (strofę), rym, rytm, refren, odróżnia wiersz rymowany i nierymowany (biały)	• rozpoznaje wers – zarówno w utworze poetyckim, jak i prozatorskim • rozpoznaje zwrotkę – strofę i zna jej funkcje • wskazuje na rytm • nazywa rymy w wierszu • rozumie znaczenie refrenu • odróżnia wiersz rymowany od nierymowanego • nazywa różnice • rozumie sens stosowania zwrotki, refrenu, wiersza białego i rymowanego

	6) wyodrębnia elementy składające się na widowisko teatralne (gra aktorska, reżyseria, dekoracja, charakteryzacja, kostiumy, rekwizyty)	• uczestniczy w **przedstawieniach teatralnych** • identyfikuje elementy widowiska teatralnego - gra aktorska, reżyseria, dekoracja, charakteryzacja, kostiumy, rekwizyty	• jak w klasach poprzednich • porównuje literackie środki wyrazu ze środkami wyrazu teatru • podejmuje próby adaptacji utworu literackiego i tworzenia scenariusza teatralnego na jego podstawie
	7) wyodrębnia elementy dzieła filmowego i telewizyjnego (scenariusz, reżyseria, ujęcie, gra aktorska)	• uczestniczy w **seansach filmowych** • ogląda świadomie programy telewizyjne • identyfikuje elementy filmu i programu telewizyjnego - scenariusz, reżyseria, ujęcie, gra aktorska	• jak w klasach poprzednich • porównuje literackie środki wyrazu ze środkami wyrazu filmu • podejmuje próby adaptacji utworu literackiego i tworzenia scenariusza filmowego na jego podstawie
	8) wskazuje cechy charakterystyczne przekazów audiowizualnych (filmu, programu informacyjnego, programu rozrywkowego), potrafi nazwać ich tworzywo (ruchome obrazy, warstwa dźwiękowa)	• świadomie korzysta z **audycji radiowych, telewizyjnych** • identyfikuje elementy tworzywa przekazów audiowizualnych - ruchome obrazy, warstwa dźwiękowa	• jak w klasach poprzednich • porównuje środki wyrazu ze środkami filmowymi, telewizyjnymi, radiowymi

	9) omawia akcję, wyodrębnia wątki i wydarzenia	• wyodrębnia czas, miejsce akcji, narrację z elementami opisu • wyodrębnia postacie, • opowiada przebieg zdarzeń	• jak w poprzednich klasach • wskazuje na elementy świata przedstawionego • rozróżnia fabułę, akcję, wątek • zna i rozpoznaje różne sposoby narracji w utworach epickich • wyróżnia postać mówiącą w różnych gatunkach i rodzajach literackich
	10) charakteryzuje i ocenia bohaterów	• opisuje postać • wie jakimi motywami kieruje się bohater w swoim postępowaniu • podejmuje próby rozumienia zachowań bohaterów • zna motywację zachowania bohaterów • wyszukuje informacje o cechach bohatera • podejmuje próbę opisu z elementami charakterystyki bohatera • dokonuje oceny postępowania bohatera, wyrażając własne zdanie	
	11) identyfikuje : opowiadanie, powieść, baśń, legendę, mit, bajkę, fraszkę, wiersz, przysłowie, komiks	• zna cechy charakterystyczne **opowiadania** • odróżnia opowiadanie od innych gatunków literackich • tworzy opowiadanie zawierające jego niezbędne elementy składowe • tworzy opowiadanie twórcze i odtwórcze • pisze opowiadanie na podstawie własnych doświadczeń i przeżyć , przeczytanych lektur •	
		• zna cechy charakterystyczne **baśni** • odróżnia baśń, legendę, mit, bajkę • rozróżnia **baśń ludową** od literackiej • tworzy baśń	• jak w poprzednich klasach • rozróżnia baśń tradycyjna od fantastycznonaukowej • tworzy baśń fantastycznonaukową

			• zna cechy charakterystyczne **powieści** • nazywa cechy powieści i dostrzega ich funkcję i znaczenie • rozróżnia **powieść podróżniczo przygodową, obyczajową, fantastyczną, historyczną** • zna autorów i tytuły powieści • czyta powieści • opowiada fabułę powieści • zna elementy świata przedstawionego w powieści – w tym postacie pierwszo- i drugoplanowe, wielowątkowość powieści
		• zna i rozróżnia cechy charakterystyczne **mitu** • odróżnia mit od innych gatunków literackich • tworzy mit • dostrzega znaczenie mitów w rozwoju cywilizacji • wymienia tytuły mitów • zna związki frazeologiczne mitologiczne i poprawnie je stosuje • dostrzega wokół siebie elementy zapożyczone z mitologii (malarstwo, muzyka, doświadczenie ucznia)	
		• zna i rozróżnia cechy charakterystyczne **bajki** • odróżnia bajkę od innych gatunków literackich • tworzy bajkę	

			• zna i rozróżnia cechy charakterystyczne **fraszki** • odróżnia fraszkę od innych gatunków literackich • tworzy fraszki o tematyce wskazanej przez nauczyciela oraz wybranej przez siebie
		• zna i rozróżnia cechy charakterystyczne **komiksu** • tworzy komiks na podstawie materiału literackiego oraz rzeczywistości • opowiada treść komiksu • zna wartość komiksu	
		• zna i rozumie istotę **przysłów** • zna przysłowia związane z porami roku, zachowaniami ludzkimi • stosuje poprawnie przysłowia w wypowiedziach ustnych i pisemnych	
		• zna i rozróżnia cechy **legendy, podania , klechdy** • nazywa cechy charakterystyczne dla tych gatunków • rozumie sens przenośny utworu • dostrzega związek miedzy wydarzeniami, miejscami i postaciami historycznymi a fikcja literacką w w/w • zna polskie legendy i podania • zna legendy własnego regionu • dostrzega znaczenie legend, podań i klechd w życiu narodu, społeczności lokalnej • wymienia tytuły legend	
INTERP	1) odbiera teksty kultury na poziomie dosłownym i przenośnym	• rozumie dosłowny sens tekstu kultury • widzi przenośne znaczenie tekstu • dostrzega różnice miedzy dosłownym a przenośnym tekstem utworu • potrafi nazwać te różnice • potrafi patrzeć w sposób krytyczny na tekst kultury	

	2) objaśnia morał bajki oraz samodzielnie formułuje przesłanie baśni	• poprawnie interpretuje **bajki** • identyfikuje morał bajki i interpretuje jego znaczenie • identyfikuje przesłanie baśni i poprawnie je interpretuje • zna autorów i tytuły bajek	
WARTOŚCI I	odczytuje wartości pozytywne i ich przeciwieństwa wpisane w teksty kultury (przyjaźń – wrogość, miłość – nienawiść, prawda – kłamstwo, wierność – zdrada)	• dostrzega kontrast dobra i zła , prawdy i kłamstwa, sprawiedliwości i niesprawiedliwości, miłości i nienawiści, prawdy – kłamstwa, wierności – zdrady w omawianych utworach, szczególnie w baśniach; • dostrzega poruszane w utworach problemy moralne; • poprzez utwory dostrzega zależności człowieka i przyrody • zna tradycje narodowe (baśnie, legendy) • odczytuje pozytywne cechy człowieka w bajkach	• wartościuje cechy bohaterów powieści • rozważa zagadnienia moralne • porównuje przeżycia i zachowania bohaterów dziecięcych z takimi we świecie swoich rówieśników • dostrzega poruszane w utworach problemy moralne i odnosi je do rzeczywistości • interesuje się tradycjami kultury polskiej, regionu, otoczenia • dostrzega przejawy braku tolerancji
TWORZENIE WYPOWIEDZI			
MÓWIENIE I	1) tworzy spójne teksty na tematy poruszane na zajęciach – związane z otaczającą rzeczywistością i poznanymi tekstami kultury	• pisze na zadany przez nauczyciela temat • tworzy tekst spójny, poprawny pod względem zadanej formy wypowiedzi, językowym, gramatycznym, ortograficznym i interpunkcyjnym • podejmuje próby własnej refleksji • pisze teksty związane z omawianymi tekstami • pisze teksty oparte na otaczającej rzeczywistości • pisze teksty odnoszące się do własnych przeżyć	

	2) dostosowuje sposób wyrażania się do oficjalnej i nieoficjalnej sytuacji komunikacyjnej oraz do zamierzonego celu	• tworzy teksty dostosowując formę do intencji i celu przekazu • poprawnie stosuje sposoby wyrażania się w zależności od sytuacji komunikacyjnej i celu
	3) formułuje pytania do tekstu	• formułuje pytania do tekstu w sposób umożliwiający uzyskanie w odpowiedzi najwięcej informacji • pisze plan ramowy w formie pytań • pisze plan szczegółowy w formie pytań
	4) świadomie posługuje się różnymi formami językowymi oraz (w wypowiedzi ustnej) mimiką, gestykulacja, postawą ciała	• w zależności od celu i intencji wypowiedzi posługuje się mimiką , gestykulacją i postawą ciała • umiejętnie stosuje różne formy językowe • dostrzega zależność formy językowej od celu wypowiedzi
	5) tworzy wypowiedzi pisemne w następujących	• redaguje **dialog** • przekształca dialog w tekst ciągły • poprawnie zapisuje dialog i przekształcony tekst ciągły, ze zwróceniem uwagi na interpunkcję,

	formach gatunkowych: opowiadanie z dialogiem (twórcze i odtwórcze), pamiętnik i dziennik (pisane z perspektywy bohatera literackiego lub własnej), list oficjalny, proste sprawozdanie (np. z wycieczki, z wydarzeń sportowych), opis postaci, przedmiotu, krajobrazu, ogłoszenie, zaproszenie, prosta notatka	• redaguje **opowiadanie** na podstawie planu • redaguje opowiadanie twórcze na podstawie swoich przeżyć, lektury, • redaguje **opowiadanie z dialogiem** • opowiada przebieg wydarzeń (chronologia, narracja w 1. os. l.p. oraz w 3. os. l.p. • opowiada barwnie, żywo • opowiada treść utworu, filmu, komiksu • redaguje opowiadanie twórcze i odtwórcze • opowiada na podstawie planu • opowiada na wskazany temat • gromadzi i stosuje wyrazy i wyrażenia określające stosunki czasowo –przestrzenne • stosuje synonimy czasowników „być” i „mieć”, „mówić” • stosuje wyrazy oceniające • stosuje słowa zastępujące wyrazy nadużywane	• jak w poprzednich klasach • pisze **streszczenie** fragmentów utworu literackiego • zastępuje wyrazy o wąskim zakresie znaczeniowym wyrazami o szerszym zakresie w celu osiągnięcia zwięzłości • posługuje się związkami frazeologicznymi i innymi wyrażeniami w celu osiągania dokładności wypowiedzi, unikania powtórzeń, nadawania wypowiedzi charakteru ekspresywnego • stosuje wyrazy wskazujące na sposób i okoliczności mówienia, uczucia, postawę mówiącego • gromadzi i używa wyrazów modalnych „oczywiście”, „z pewnością” • wprowadza wyrazy nazywające cechy charakteru, usposobienia, • stosuje nazwy nosicieli cech • stosuje przymiotniki z formantami –liwy, -alny, -isty •

		• redaguje **opis przedmiotu** • redaguje **opis krajobrazu** • redaguje **opis postaci** • redaguje opis postaci (rzeczywistej i literackiej) z uwzględnieniem cech charakteru	• jak w poprzednich klasach • odtwarza z pamięci elementy rzeczywistości wykorzystując wyrazy określające nosicieli cech, przymiotniki i nazywające cechy • **charakteryzuje postać** rzeczywistą i literacką • **charakteryzuje postać** rzeczywistą i literacką i porównuje z innymi postaciami • redaguje opis postaci (rzeczywistej i literackiej) z uwzględnieniem cech charakteru • opisuje stosując charakterystyczne: przymiotniki, wyrazy bliskoznaczne, przeciwstawne • gromadzi wyrazy oznaczające kształt, wielkość, materiał, barwy i ich odcienie, wyrazy i wyrażenia określające stosunki przestrzenne, cechy zewnętrzne człowieka, • gromadzi wyrazy określające zalety i wady • wyraża treści za pomocą różnych części mowy • zastępuje synonimami czasowniki „być”, „mieć” • wykorzystuje wyrazy nazywające cechy charakteru, usposobienia • unika powtórzeń • stosuje wyrazy bliskoznaczne

			• jak w poprzednich klasach • redaguje **sprawozdanie z lektury, filmu** • redaguje **sprawozdanie z uroczystości szkolnej, wycieczki, meczu**
		• redaguje **list** do najbliższych z zachowaniem elementów: nagłówek, zwroty grzecznościowe, akapity, data i miejsce, • adresuje kopertę • redaguje list zgodnie z intencją nadawcy •	• redaguje **list oficjalny**
		• redaguje **notatkę** w formie planu • redaguje notatkę z lektury	• jak w poprzednich klasach • redaguje **notatkę w formie streszczenia** • notuje wiadomości z rożnych źródeł (encyklopedia, Internet)
	6) stosuje w wypowiedzi pisemnej odpowiednią kompozycję i układ graficzny zgodny z wymogami danej formy gatunkowej (w tym wydziela akapity)	• redaguje **list** do najbliższych z zachowaniem elementów: nagłówek, zwroty grzecznościowe, akapity, data i miejsce, •	•
	7) sporządza plan odtwórczy wypowiedzi (ramowy i szczegółowy)	• redaguje **plan ramowy** • redaguje **plan szczegółowy** •	• redaguje plan różnych wypowiedzi pisemnych

	8) uczestnicząc w rozmowie słucha z uwagą wypowiedzi innych, mówi na temat, prezentuje własne zdanie uzasadniając je	• wykazuje zrozumienie intencji wypowiedzi innych osób i właściwie reaguje na nią • skupia się na rozmowie z rozmówcą, jest zainteresowany rozmową • prowadzi **rozmowę telefoniczną**, • stosuje w rozmowie **formuły grzecznościowe** • jest świadomy podjętego w rozmowie tematu • aktywnie uczestniczy w rozmowie
	9) czytając głośno, wyraziście, przekazuje intencję tekstu, właściwie akcentuje wyrazy, wprowadza pauzę, stosuje odpowiednią intonację	• **czyta głośno płynnie, poprawnie, uwzględnia znaki przestankowe** • **zachowuje właściwą intonację, tempo, akcenty**
	10) recytuje teksty poetyckie oraz fragmenty prozy, podejmując próbę ich głosowej interpretacji	• **wygłasza z pamięci** teksty poetyckie i fragmenty prozy :wskazane przez nauczyciela i wybrane przez siebie • wygłasza teksty w inscenizacjach • **wygłasza własne teksty** • dba o uwydatnienie sensu, wartości emocjonalnej i artystycznej (dykcja, różnicowanie barwy głosu, tempo)
ŚWIAD	1) rozróżnia i poprawnie zapisuje zdania oznajmujące, pytające i rozkazujące	• rozróżnia rodzaje zdań ze względu na cel wypowiedzi –oznajmujące, pytające, rozkazujące • poprawnie zapisuje pod względem interpunkcji w/w rodzaje zdań

	2) przekształca zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, a także zdania w równoważniki i odwrotnie	• wyróżnia zdania pojedyncze i złożone • wyróżnia wypowiedzenie rozwinięte i nierozwinięte • zna wyróżniki zdań pojedynczych i złożonych (orzeczenie)	
		• rozróżnia zdanie i równoważnik • przekształca zdanie pojedyncze w złożone • przekształca zdanie złożone w pojedyncze • przekształca zdanie w równoważnik zdania • przekształca równoważnik zdania w zdanie	• jak w poprzednich klasach • wyróżnia wypowiedzenie bezpodmiotowe
	3) stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych	• zna formy gramatyczne wyrazów • poprawnie stosuje je w wypowiedziach ustnych i pisemnych • dostrzega błędnie stosowane formy np. w środkach masowego przekazu	
	4) poprawnie stopniuje przymiotniki i przysłówki i używa ich we właściwych kontekstach	• poprawnie zapisuje i tworzy stopień równy i wyższy przymiotników i przysłówków • zna zastosowanie stopnia wyższego adekwatnie do celu, treści wypowiedzi	• jak w klasach poprzednich • tworzy i poprawnie zapisuje stopień najwyższy przysłówka i przymiotnika • stosuje najwyższy stopień w zależności od celu wypowiedzi
	5) pisze poprawnie pod względem ortograficznym, w tym w razie potrzeby wykorzystuje wiedzę o : • wymianie głosek w wyrazach	• zna i stosuje zasady pisowni wyrazów z **ó, u, ch, h, ż, rz** wymiennymi i niewymiennymi • zna i stosuje zasady pisowni **rz** po spółgłoskach	• jak w poprzednich klasach • zna i stosuje zasady pisowni zakończeń – **ski, -dzki, -cki, -stwo, -ctwo, -dztwo, - źba, - izm, -yzm** •
		• zna i stosuje zasady pisowni wyrazów z ą, ę, en, em, on, om, • zna i stosuje zasady pisowni **–ę, -ą, -em, -om** w końcówkach • zna i stosuje zasady pisowni cząstki **– bym, -byś, -by**	• jak w poprzednich klasach • zna i stosuje zasady pisowni **–wszy, - łszy** w wyższym i najwyższym stopniu

	pokrewnych oraz w tematach fleksyjnych wyrazów odmiennych • różnicach w wymowie i pisowni samogłosek ustnych i nosowych, spółgłosek twardych i miękkich, dźwięcznych i bezdźwięczn • zapisie „nie” z rzeczownikami rzeczownika czasownikami • sposobach pisania nazw własnych i pospolitych	• zna i stosuje zasady pisowni **„nie” z** rzeczownikami, przymiotnikami i czasownikami • zna i stosuje zasady pisowni wyrazów wielka i małą literą
	6) poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka, znaku zapytania, cudzysłowu, dwukropka, nawiasu, znaku wykrzyknika	• zna i poprawnie używa zasady stosowania nawiasu • rozdziela przecinkiem zdania składowe, jednorodne części zdania • stawia kropkę, wykrzyknik, znak zapytania na końcu zdania • stawia poprawnie dwukropek i nawias • stawia cudzysłów przy tytułach, ale także przy cytowaniu wypowiedzi innych • poprawnie stosuje zasady interpunkcji w wypowiedziach pisemnych

	7) operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych (temat: dom, rodzina , szkoła i nauka, środowisko przyrodnicze i społeczne)	• operuje słownictwem z kręgów tematycznych – dom, rodzina, szkoła nauka • tworzy poprawne wypowiedzi ustne i pisemne na w/w tematy • stosuje i poprawnie zapisuje odpowiednie formy wypowiedzi • opisuje wzajemne relacje między bliskimi sobie osobami • opisuje ważne dla dziecka miejsca – dom, szkolę , podwórko • opisuje miejsca ważne dla niego –ojczyznę ,region • buduje świat wartości takich jak miłość, tolerancja, przyjaźń • opisuje zwyczaje i tradycje rodzinne, szkolne, regionalne, narodowe • nazywa uczucia związane z rodziną, szkołą, ojczyzną • dostrzega związki między poszczególnymi przestrzeniami życia	• jak w klasach poprzednich • operuje słownictwem z kręgu środowisko przyrodnicze i społeczne • opisuje piękno świata • opisuje działalność społeczną i dla dobra kultury • zna i umiejętnie posługuje się mediami

Teksty kultury:

- **wybór poezji:**

  W. Badalska

  J. Brzechwa

  W. Chotomska

  J. Ficowski

  A. Fredro

  K. I. Gałczyński

  D. Gellner

  Z. Herbert

  J. Iwaszkiewicz

  Cz. Janczarski

  Kamieńska A.

  J. Kochanowski

  I. Krasicki

  J. Kulmowa

  Lechoń J.

  T. Lenartowicz

  B. Leśmian

  A. Mickiewicz

  Cz. Miłosz

  J. Ratajczak

  T. Różewicz

  L. Staff

  J. Tuwim

  J. Twardowski

  E. Szelburg - Zarembina

- **wybór baśni**

  J. W. Grimm

  H. Ch. Andersen

  Ch. Perrault

  baśnie polskie

  baśnie ludowe

- **wybór legend**

  Kruger M. „Dar rzeki Fly”

  Kruger M. „Złota korona”

  Niewiadomska C.

  Świrko A. : „Orle gniazdo”

  Zdzitowiecka A.

- **wybór mitów**

  J. Parandowski

  Philip N.

  W. Markowska

- **dłuższe teksty**

  Burnett F. H.: „Tajemniczy ogród”

  Brzechwa J. „Akademia Pana Kleksa”

  C. Collodi.: „Pinokio”

  Dahl R. „Czarownice”, „Charlie i fabryka czekolady”

  Domańska A. : „Historia żółtej ciżemki”

  Goscinny R. „Mikołajek”

  Jurgielewiczowa I. „Ten obcy”

Kipling R. : „ Księga dżungli”

Lem S.: „Bajki robotów”

Lewis C.S: „Lew, czarownica i stara szafa”

Lindgren A. ; „Bracia Lwie Serce”

Makuszyński K.: „Szatan z siódmej klasy”

Mickiewicz A. „Pan Tadeusz” (fragmenty)

Molnar F. „Chłopcy z Placu Broni”

J. Olech : „Dynastia Miziołków”

Onimichowska J. „Duch starej kamienicy”

Rowling J. : „Harry Potter …”

Saint Exupery A. „Mały Ksiażę”

Słowacki J. : „Balladyna” (fragmenty)

Sienkiewicz H. „W pustyni i w puszczy”

J. Swift: „Podróże Guliwera”

Tolkien J. R. R. „Hobbit czyli tam i z powrotem”

M. Twain: „Przygody Tomka Sawyera”

Witcher M. „Dziewczynka z szóstego księżyca”

Verne J. „W 80 dni dookoła świata”

- **Inne teksty kultury:**

obrazy Makowskiego , Wyspiańskiego

muzyka

komiks

program telewizyjny

film

spektakl teatralny

kolędy

pieśni patriotyczne

utwory regionalne

I inne zaproponowane przez nauczyciela i uczniów.

Plan pracy –
materiał nauczania wraz z odniesieniami do treści nauczania
zapisanymi w podstawie programowej kształcenia ogólnego

W planie pracy przewiduje się następującą liczbę godzin dydaktycznych:

1. Pierwszy rok nauki – 160
2. Drugi rok nauki – 160 +30
3. Trzeci rok nauki – 160 + 30

   Daje to 540 godzin przy 32 tygodniach nauki

Pozostałe godziny do dyspozycji nauczyciela – powtórzenie materiału, sprawdziany, rozszerzenie treści, projekty edukacyjne czy wycieczki przedmiotowe. Układ działów oraz tematów w działach może ulegać modyfikacjom ze względu na rożne czynniki – między innymi na poziom uczniów i warunki szkoły.

W planie zaproponowano przykładowe środki dydaktyczne, metody czy literaturę dla uczniów chcących pogłębić swoją wiedzę. Są to propozycje, z których nauczyciel skorzysta lub nie. Wiele z propozycji zaczerpnięto z portalu dla nauczyciela Scholaris. Scholaris – oprócz propozycji konkretnych materiałów – służy pomocą przy tworzeniu scenariuszy lekcji. Baza zasobów w portalu jest ogromna, warto skorzystać przy tworzeniu własnego warsztatu pracy.

W myśl zasady, że gotowe scenariusze zajęć nie zawsze przystają do naszych oczekiwań, jako że częściowo ograniczają kreatywność nauczyciela, w niniejszej propozycji programowej takowe się nie znajdują. W rubryce „Środki…” ujęto ogólnie materiały do wykorzystania, stanowią one swoistą podpowiedź. To nauczyciel sam decyduje jaki kształt ma jego lekcja.

klasa IV – pierwszy rok nauki

Dział	Treści nauczania	Odniesienia do podstawy programowej	Przykładowe teksty literackie, inne teksty kultury,	Przykładowe środki, metody, pomoce i inne

MÓJ MAŁY ŚWIAT	➢ autor, bohater utworu literackiego ➢ narrator ➢ adresat, nadawca, odbiorca, komunikat ➢ powitanie, pożegnanie, prośba, podziękowanie, przeprosiny ➢ akapit ➢ słownik j. polskiego, słownik ortograficzny, wyrazów bliskoznacznych ➢ opis postaci ➢ notatka ➢ list ➢ książka i jej historia ➢ biblioteka –katalogi, karty, zachowanie ➢ budowa książki ➢ środki wyrazu –rym, uosobienie, ożywienie ➢ wers, zwrotka ➢ utwór poetycki ➢ postać mówiąca w wierszu ➢ alfabet, głoska, litera ➢ samogłoski, spółgłoski ➢ sylaby ➢ rzeczownik ➢ pisownia rz, ż, wielka litera w tytułach ➢ cudzysłów	I.1.1 I.1.2 I.1.3 I.1.7 I.1.8 I.3.2 I.3.3 I.3.4 I.3.5 II.1.1 II.1.2 II.1.3 II.2.1 II.2.4 II.2.5 II.2.10 II.2.11 II.4 III.1.3 III.1.5 III.1.6 III.1.8 III.1.9 III.2.1 III.2.3 III.2.5a III.2.5d III.2.6 III.2.7 III.3.1	➢ wiersze J. Kulmowej ➢ wiersze Strzałkowskiej ➢ wiersze H. Łochockiej ➢ Cz. Janczarski *Wrzesień* ➢ J.Papuzińska *Koniec lata* ➢ T. Śliwiak *Kwiaty dla nauczycieli* ➢ T. Kubiak *Wracamy* ➢ K. Wodnicka *W bibliotece* ➢ J. Brzechwa *Akademia Pana Kleksa* ➢ I. Krasicki *Przyjaciele* ➢ A. Mickiewicz *Przyjaciele* ➢ J. Kinney *Dziennik cwaniaczka* ➢ J.J.Sempe, R. Gościnny *Mikołajek* ➢ fragmenty z następujących pozycji dotyczących tematyki: • A de Saint Exupery *Mały Książę* • M. Kruger *Godzina pąsowej róży* • B. Gawryluk *Moje Bullerbyn* • M. Ende *Nie kończąca się historia* • M. Dańkowska *Nastolatki i bon ton* • G. Kasdepke *Bon czy ton* • M. Twain *Przygody Tomka Sawyera* ➢ W. Podkowiński *Strumień między drzewami* ➢ G. Arcimboldo *Bibliotekarz* ➢ A.M. Parker *Klasa szkolna* ➢ G. D. Leslie *Alicja w krainie czarów* ➢ T. Axentowicz *Zaczytana* ➢ S. Wyspiański *Portret dziewczynki* ➢ film *„Mikołajek”*	➢ www.wirtualna historiaksiazki.pl ➢ scholaris – Korzystamy ze słownika wyrazów bliskoznacznych (scenariusz) ➢ scholaris – Wesołe literki – pisownia wyrazów z rz i ż – scenariusz ➢ scholaris –poznajmy się – scenariusz ➢ scholoaris Tworzymy magiczną księgę kucharską Ambrozego Kleksa (scenariusz)

KAPITAŁ LUDZKI NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI
ORE Ośrodek Rozwoju Edukacji
UNIA EUROPEJSKA EUROPEJSKI FUNDUSZ SPOŁECZNY

ŚWIAT STAJE SIĘ WIĘKSZY –MOJA RODZINA, MOJA MAŁA I WIELKA OJCZYZNA	➢ polski hymn ➢ polskie symbole narodowe ➢ polskie przysłowia ➢ epitet ➢ rym, rytm ➢ morał ➢ list ➢ opis budowli ➢ wyrazy pokrewne, zdrobnienia, zgrubienia ➢ podmiot i orzeczenie ➢ zdanie, równoważnik zdania ➢ przyimek i wyrażenie przyimkowe ➢ spójnik ➢ pisownia ę, ą ➢ pisownia wielkiej litery w nazwach geograficznych ➢ przecinek przed spójnikami, w zdaniu pojedynczym ➢ plan ramowy,	I.3.1 I.3.2 I.3.3 II II.1.1 II.1.2 II.2.4 II.2.5 II.2.10 II.2.11 III.2.2. III.2.5c III.2.5d II.2.6	➢ A. Fredro *Paweł i Gaweł* ➢ K.I. Gałczyński *Wizyta* ➢ J. Ficowski *Tutaj* ➢ Cz. Janczarski *Barwy ojczyste* ➢ J. Wybicki *Mazurek Dąbrowskiego* ➢ J. Słowacki *W pamiętniku Zofii Bobrówny* ➢ W. Chotomska *W Żelazowej Woli* ➢ D. Wawiłow *latem* ➢ T. Różewicz *Oblicze ojczyzny* ➢ A. Słonimski *Polska* ➢ Fragmenty: • T. Jansson *Pamiętniki Tatusia Muminka* • J. Olech *Dynastia Miziołków* • J.J.Sempe, R. Gościnny *Mikołajek ma kłopoty* • J. Twardowski *Patyki i patyczaki* • M. Paquemal *Bajki filozoficzne* • F. Simon *Koszmarny Karolek i prześwietne święta* • A. Lindgren *Bracia Lwie Serce* • B. Gawryluk *Moje Bullerbyn* • M. Dąbrowska *Marcin Kozera*	➢ scholaris –Orzeczenie i jego określenia –scenariusz ➢ scholaris –Ludzie listy piszą –scenariusz ➢ scholaris –Poznajemy budowę wiersza „W pamiętniku Zofii Bobrówny”

NÓW W ŚWIECIE BAŚNI, FANTAZJI I MARZEŃ	➢ utwór poetycki ➢ adresat wiersza ➢ refren ➢ antonimy ➢ przepis ➢ opis przedmiotu ➢ postacie realne i fantastyczne ➢ wydarzenia realne i fantastyczne ➢ cechy baśni ➢ plan ramowy ➢ przymiotnik i jego związek z rzeczownikiem ➢ rodzaje i odmiana rzeczownika ➢ czasownik i jego odmiana ➢ bezokolicznik ➢ pisownia ch i h, ➢ zakończeń -źć, -ść, - ąć ➢ wielokropek	I.1.3 I.1.5 I.1.8 I.1.9 I.3.3 I.3.4 II.1.1 II.1.2 II.1.3 II.2.2 II.2.3 II.2.5 II.2.11 II.3.2 II.4 II.1.3 III.1.5 III.1.7 III.2.3 III.2.4 III.2.5a	➢ A. Oppman *Za górami za lasami* ➢ J. Kulmowa *List do Andersena* ➢ W. Chotomska *Kopciuszek* ➢ M. Samozwaniec *Pantofelek Kopciuszka* ➢ J. Ratajczak *Pożegnanie baśni* ➢ E. Szelburg –Zarembina *Przez różową szybkę, Idzie niebo* ➢ S. Grochowiak *Snów dobrych życzenia* ➢ A. Frączek *Kołdra* ➢ A. Mickiewicz *Zachód słońca* ➢ M. Jeżowska *Marzenia się spełniają* ➢ J. Porazińska Szewczyk *Dratewka* ➢ J.W. Grimm *Roszpunka, kryształowa kula* ➢ Ch. Perrault *Wrózki* ➢ J.I. Kraszewski *Kwiat paproci* ➢ J.Ch. Andersen *Dziewczynka z zapałkami, Księżniczka na ziarnku grochu* ➢ H. Sienkiewicz *Bajka* ➢ *Europa pełna baśni* ➢ M. Borowska *Najpiękniejsze bajki polskie* ➢ M. Niklewiczowa *Bajarka opowiada. Zbiór baśni z całego świata* ➢ fragmenty pozycji: • A. Maleszka *Magiczne drzewo* • J.K. Rowling *Harry Potter i kamień filozoficzny* • R. Dahl *Charlie i fabryka czekolady, Wielkomilud* • C.S.Lewis *Lew, czarownica i stara szafa* • M. Konopnicka *O krasnoludkach i sierotce Marysi* • S. Lagerlof *Cudowna podróż* • F.H.Burnett Tajemniczy ogród • L. M. Montgomery Ania z Zielonego Wzgórza	➢ scholaris: • Co się zdarzyło w baśni „Słowik”? (ćwiczenia interaktywne) • Gerda i Kay u Królowej Śniegu (puzzle interaktywne) • Sprawdź swoją wiedzę dotyczącą baśni (gra interaktywna) • H. Ch. Andersen i jego baśniowy świat (e- lekcja) • Dzielna Gerda (animacja) • Baśń H. Ch. Andersena „Królowa Śniegu” (animacja) • Gerda i Kay (animacja) • Nietypowe jajko z baśni H. Ch. Andersena „Brzydkie kaczątko” (animacja)Pasterka i kominiarczyk (animacja) • Podsumowanie wiadomości o baśniach (prezentacja) • Gerda i kay u Królowej Śniegu (zagadki, rebusy) • W jaki sposób Gerda uratowała Kaya? (rebus) • W pałacu Królowej Śniegu (rebus) • Pomagamy Kopciuszkowi wybrać się na bal (scenariusz) • W świecie baśni – wprowadzenie do omawiania baśni braci Grimm (scenariusz)
			➢ P. Ucello Święty Jerzy i smok	

KAPITAŁ LUDZKI NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI
ORE Ośrodek Rozwoju Edukacji
UNIA EUROPEJSKA EUROPEJSKI FUNDUSZ SPOŁECZNY

ŚWIAT GAZET I TEATRU	➢ prasa ➢ gazety i czasopisma ➢ artykuł ➢ notatka prasowa ➢ ogłoszenie ➢ tworzywo teatralne ➢ zdanie pojedyncze rozwinięte i nierozwinięte ➢ grupa podmiotu i orzeczenia ➢ pisownia tytułów ➢ przecinek w zadaniu złożonym	I.1.4 I.3.1 II.2.2 II.2.4 II.3.2 III.1.5 III.2.5d III.2.6 III.2.7	➢ T. Jansson *Lato Muminków fr.* ➢ H.J. Chmielewski *Tytus, Romek I A'Tomek* ➢ I. Abedi *Lola dziennikarką* ➢ sztuka teatralna ➢ artykuły z czasopism	
ŚWIAT PRZYRODY	➢ środki poezji w poezji ➢ wyrazy dźwiękonaśladowcze ➢ opis zwierzęcia ➢ głoski dźwięczne i bezdźwięczne, ustne i nosowe, twarde i miękkie ➢ pisownia ó, u, rz, ż, ch, h wymiennych ➢ znaki interpunkcyjne	II.2.4 III.1.1 III.1.9 III.2.5a III.2.5b III.2.7	➢ M. Kruger *Ucho, dynia…* ➢ K. Grahame *O czym szumią wierzby* ➢ wiersze J. Brzechwy ➢ K. Wierzyński *Zielono mam w głowie* ➢ K.I. Gałczyński *Sposób na dobry humor* ➢ W. Woroszylski *Śmieszek* ➢ J. Olech *Dynastia Miziołków fr* ➢ T. Jansson *Opowiadania z Doliny Muminków fr* ➢ E. Zawistowska *Radość* ➢ W. Kopaliński *Opowieści o rzeczach niezwykłych*	➢ Scholaris – Pisownia wyrazów z rz, ż, ó, u (tablica, scenariusz)

klasa 5-6- drugi/ trzeci rok nauki

Dział	Treści nauczania	Odniesienia do podstawy programowej	Przykładowe teksty literackie, inne teksty kultury,	Przykładowe środki, metody, pomoce i inne
NA TROPIE PRZYGODY	➢ świat przedstawiony, wydarzenia, akcja, ➢ opowiadanie twórcze ➢ bajka, morał ➢ czasownik, odmiana, ➢ liczebnik ➢ związek liczebnika z rzeczownikiem ➢ pisownia ż rz ➢ kropka ➢ akcent	I.1.2 I.3.3 I.3.4 II.2.9 II.2.10 II.2.11 III.1.1 III.1.5 III.1.6 III.1.7 III.2.5a III.2.6	➢ J. Verne *W 80 dni dookoła świata fr* ➢ A. Bahdaj *Wakacje z duchami* ➢ K. Makuszyński *Szatan z siódmej klasy* ➢ B. Leśmian *Przygody Sindbada Żeglarza, List Diabła Morskiego* ➢ wiersze A. Kamieńskiej ➢ W. Szymborska *Odkrycie* ➢ J. Tuwim *Strofy o późnym lecie* ➢ J.R.R. Tolkien *Hobbit…* ➢ W. Broniewski *Kolumb* ➢ K. I. Gałczyński *Zakrycie Ameryki*	➢ Scholaris –: • Pisownia wyrazów z rz, ż, ó, u (tablica, scenariusz) • Relacje miedzy uczniem i nauczycielem na podstawie „Szatan z siódmej klasy” (karta pracy)
ŚWIAT MITÓW I LEGEND	➢ mit jako gatunek literacki ➢ mitologia ➢ bogowie i bohaterowie greccy ➢ związki frazeologiczne ➢ legenda ➢ cechy gatunkowe legendy ➢ słownik języka polskiego	I.1.2 I.2 I.3.1 I.3.3 II.1.3 II.2.3 II.2.9 II.2.10	➢ A. Kamieńska *Stworzenie Świata* ➢ E. Bryll *Ktoś pukał* ➢ J. Parandowski *Cztery wieki ludzkości, Na Olimpie, Prometeusz, Dedal i Ikar, Tułaczka Odyseusza* ➢ W. Markowska *Demeter i Kora, Syzyf* ➢ L. Staff *Ody*s ➢ A. Rejch *Mity starożytnych*	➢ Scholaris : • Trafiła kosa na kamień- co wiemy o związkach frazeologicznych (karta pracy) • Co by było gdyby… poznajemy mit o Prometeuszu (scenariusz)

	➢ zaproszenie ➢ opis przedmiotu ➢ opowiadanie twórcze ➢ przysłówek, przyimek , spójnik ➢ podmiot i orzeczenie w zdaniu ➢ przydawka ➢ wykrzyknik ➢ pisownia h i ch ➢ wielka i mała litera	II.2.11 II.4 II.2.3 II.2.5 II.2.11 III.1.1 III.1.5 III.1.6 III.1.7 III.2.5a III.2.5d III.2.6	➢ C. Niewiadomska *Podanie o Popielu* ➢ M. Jaworczakowa *Przerwany hejnał* ➢ A. Oppman *Legendy warszawskie* ➢ H. Zdzitowiecka *Legenda o Morskim Oku* ➢ A. Mickiewicz *Pani Twardowska* ➢ *pieśni patriotyczne*	• Konkurs dla znawców legend (scenariusz) • Zasady pisowni wielkiej litery (tabela)
ŚWIAT UCZUĆ	➢ bajka, morał ➢ rym i rytm wiersza ➢ porównanie, przenośnia ➢ przypowieść, opowiadanie ➢ pamiętnik ➢ opowiadanie odtwórcze z dialogiem ➢ rzeczownik ➢ czasownik ➢ wypowiedzenia ➢ zdanie pojedyncze budowa ➢ nie z różnymi częściami mowy ➢ pisownia –i, -ii, -ji w zakończeniach ➢ interpunkcja w dialogu	I.1.1 I.1.2 I.1.3 I.1.5 I.1.6 I.1.7 I.1.8 I.1.9 I.1.10 I.3.3 I.3.4 I.3.5 II.1.1 II.1.2 II.1.3 II.2.4 II.2.5 II.2.10 II.2.11 II.3.2	➢ F. Molnar *Chłopcy zPlacu Broni* ➢ wiersze J. Kulmowej ➢ wiersze J. Brzechwy ➢ bajki I. Krasickiego ➢ A de Saint Exupery *Mały Książę fr* ➢ L.M.Montgomery *Emilka ze Srebrnego Nowiu fr* ➢ wiersze A. Mickiewicza ➢ J. Olech *Dynastia Miziołków* ➢ R. Obrenovic *Grunt to rodzinka* ➢ M. Wicha *Klara. Proszę tego nie czytać fr* ➢ B. Mull *Baśniobór* ➢ B. Wiza *Macoszka*	➢ scholaris –„Chłopcy z placu Broni” –konkurs –jeden z dziesięciu (scenariusz)

		II.4 III.1.1 III.1.3 III.2.6 III.1.5 III.1.8 III.2.2 III.2.3 III.2.5a III.2.5c III.2.6 III.2.7 III.3.1 III.3.3 III.3.4		
TWORZYMY	➢ teatr ➢ elementy widowiska teatralnego ➢ środki wyrazu w teatrze ➢ rodzaje widowisk teatralnych ➢ recytacja –znaki przestankowe ➢ elementy dzieła filmowego ➢ sceny i ujęcia ➢ środki wyrazu w filmie ➢ twórcy filmu ➢ gatunki filmowe ➢ ożywienie, uosobienie ➢ sprawozdanie ➢ opis postaci ➢ przymiotnik	I.1.1 I.1.2 I.1.8 I.3.2 I.3.3 I.3.4 I.3.5 II.1.2 II.1.3 II.2.1 II.2.4 II.2.6 III.1.1 III.1.5 III.1.9 III.1.10 III.2.2	➢ W. Szolginia *Za teatralną kurtyną fr* ➢ T. Jansson *Lato Muminków fr* ➢ K. I . Gałczyński *Teatrzyk Zielona Gęś* ➢ W. Chotomska *Kurtyna w górę* ➢ wiersze j. Kulmowej ➢ wiersze W. Chotomskiej ➢ wiersze K.I. Gałczynskiego ➢ E. Fumet *Ostatni klaps fr* ➢ A. Kołodyński *Spojrzenie za ekran fr* ➢ widowisko teatralne ➢ film ➢ artykuły prasowe	

	➢ związek z rzeczownikiem ➢ części mowy a części zdania ➢ u, ó, ą, ę, en, em, on, om ➢ dwukropek ➢	III.2.3 III.2.4 III.2.5a III.2.5c III.2.6		
POEZJA , CZŁOWIEK I NATURA	➢ Internet i pojęcia wokół ➢ emocje ➢ wyrazy dźwiękonaśladowcze ➢ opis krajobrazu ➢ dopełnienie ➢ okolicznik ➢ zdania pojedyncze i złożone ➢ wielka i mała litera ➢ przecinek w zdaniu złożonym	I.1.1 I.1.4 I.1.6 I.1.9 I.3.1 I.3.2 II.1.1 II.2.4 III.1.2 III.1.5 III.1.6 III.2.2 III.2.5 III.2.5d III.2.6 III.2.7	➢ W. Szymborska *Jarmark Cudów* ➢ A. Kamieńska *Widok z gór, Mądrość Salomona* ➢ J. Tuwim *Dwa wiatry, Kapuśniaczek* ➢ S. Grochowiak *Na słotę* ➢ B. Gawryluk *Moje Bullerbyn fr* ➢ M. Witcher *Dziewczynka z Szóstego Księżyca* ➢ E. Knight *Lassie wróć* ➢ H. Sienkiewicz *W pustyni i w puszczy*	

klasa 5-6- drugi/ trzeci rok nauki

Dział	Treści nauczania	Odniesienia do podstawy programowej	Przykładowe teksty literackie, inne teksty kultury,	Przykładowe środki, metody, pomoce i inne
JA I INNI	➢ ocena postępowania ➢ charakterystyka bohatera ➢ fraszka ➢ komizm ➢ słownik języka polskiego ➢ dyskusja ➢ odmienne części mowy ➢ pisownia wielką i małą literą ➢ zaimek i jego związki	I.1.2 I.1.3 I.1.7 I.1.9 I.2 I.3.3 I.3.4 II.1.1 II.1.2 II.1.3 II.2.10 II.2.11 II.4 III.1.6 III.1.8 III.2.5 III.2.5d III.2.6	➢ I. Jurgielewiczowa *Ten obcy* ➢ F.G. Burnett *Małą księżniczka fr* ➢ E. de Amicis *Serce* ➢ R. Frost *Droga niewybrana* ➢ Cz. Miłosz *Ojciec objaśnia* ➢ B. Okudżawa *Błękitny człowiek* ➢ E.E. Smitt *Oskar i Pani Róża fr* ➢ J. Gaarder *Świat Zofii fr* ➢ J. Kochanowski *Fraszki* ➢ I. Sikirycki *Sto fraszek szkolnych* ➢ A. Szklarski *Tomek w krainie kangurów* ➢ J. Tolkien *Hobbit…*	➢ scholaris –Być prawdziwym przyjacielem – co to znaczy („Ten obcy”) (scenariusz)

POROZMAWIAJMY O SPRAWACH	➢ nazwy uczuć, emocji ➢ dziennik – pamiętnik ➢ notatka ➢ recytacja ➢ czasownik ➢ rzeczownik ➢ h,ch	I.3.1 II.3.1 II.4 III.1.1 III.1.5 III.1.6 III.1.8 III.2.5a III.2.7	➢ J. Kulmowa *W Zaduszki* ➢ H. Sienkiewicz *Nie każda kula zabija* ➢ B. Okudżawa *Modlitwa* ➢ B. Prus *Modlitwa Psujaczka* ➢ M. Piquemal *Drogocenna perła* ➢ A. Minkowski *Grażyna* ➢ E.E. Schmitt *Oskar i Pani Róża* ➢ A. Lindgren *Bracia Lwie Serce* ➢ wiersze J. Twardowskiego	
PRZEKRACZAMY GRANICE WYOBRAŹNI	➢ uosobienie i ożywienie ➢ przenośne znaczenie wyrazu ➢ literatura fantazy ➢ literatura fantastycznonaukowa ➢ zdanie pojedyncze ➢ czasownik ➢ ó u	I.1.7 I.1.8 I.3.1 I.3.2 I.3.3 II.2.1 II.2.3 II.2.4 II.2.9 II.4 III.1.1 III.2.5a III.2.6	➢ S. Lem *Bajki robotów* ➢ J. R. Rowling *Harry Potter i kamień filozoficzny* ➢ A. Mickiewicz *Świtezianka* ➢ A. Mickiewicz *Alpuhara* ➢ wiersze Z. Herberta ➢ wiersze T. Kubiaka ➢ wiersze J. Ficowskiego	

ERA MEDIÓW	➢ środki masowego przekazu ➢ tworzywo programu telewizyjnego ➢ twórcy programów telewizyjnych ➢ rodzaje programów telewizyjnych ➢ gatunki telewizyjne ➢ kanały tematyczne ➢ reklama ➢ język telewizji ➢ rodzaje audycji radiowych ➢ stacje radiowe ➢ twórcy radiowi ➢ słuchowisko radiowe ➢ wywiad ➢ podmiot i orzeczenie ➢ zaimki ➢ czasownik z zaimkiem ➢ pisownia –bym, -byś, -by, ż, rz ➢ interpunkcja	I.1.4 I.1.9 I.3.1 I.3.3 II.2.1 II.2.2 II.2.3 II.2.7 II.2.8 II.4 III.1.8 III.1.9 III.2.5a III.2.5c III.2.6	➢ słuchowisko radiowe np. *Dziękuję ci, nietoperzu* M. Wojtyszki ➢ B. Gawryluk *Mali bohaterowie* ➢ D. Suwalska *Ratunku, marzenia!* ➢ wiersze J. Kulmowej ➢ wiersze J. Tuwima ➢ wiersze S. Grochowiaka ➢ wiersze R. Dahla ➢ artykuły prasowe ➢ audycja telewizyjna ➢ audycja radiowa	

MIĘDZY NAMI	➢ nasza przyszłość ➢ nasze cele ➢ dyskusja ➢ ogłoszenie ➢ zawiadomienie ➢ gratulacje ➢ encyklopedie, leksykony, albumy, strony www ➢ nieodmienne części mowy ➢ pisownia nie z różnymi częściami mowy ➢ głoski ➢ mała i wielka litera	I.2 I.1.5 I.3.3 II.2.1 II.2.3 II.3.1 II.4 III.1.1 III.1.8 III.2.5b III.2.5c III.2.5d	➢ L.M .Montgomery wybrana powieść ➢ Z. Nienacki wybrana historia o panu Samochodziku ➢ A. Domańska *Historia Żółtej ciżemki fr* ➢ albumy o twórcach, ludziach znanych, ludziach sukcesu i ich dziełach ➢ wiersze S. Grochowiaka ➢ wiersze W. Szymborskiej	➢ scholaris –Kim jestem, kim chciałbym być? (scenariusz)
NASZ ŚWIAT –NASZA SPRAWA	➢ różnorodność kultur na świecie ➢ europejskie korzenie naszej kultury ➢ list ➢ świadomość ekologiczna ➢ zaproszenie ➢ zdanie złożone ➢ oboczności głoskowe ➢ rodzina wyrazów ➢ przedrostki z-, s-, wz-, ws-roz-, ros- ➢ pisownia ą, ę, om, on, em, en	I.2 I.1.5 I.1.7 I.1.8 II.3.1 II.3.2 III.1.1 III.1.2 III.1.5 III.1.8 III.2.5a III.2.5b III.2.5c III.2.7	➢ Cz. Niemen *Dziwny jest ten świat* ➢ E. Lipska *Takie czasy* ➢ S. Lem *Inne światy?* ➢ W. Szymborska *Prospekt* ➢ T. Różewicz *Przepaść* ➢ J. Cygan *Czas nas uczy pogody* ➢ J. Strąkowski *Ja mam tylko jeden świat* ➢ wiersze Cz. Miłosza ➢ M. Twain *Królewicz i żebrak fr* ➢ wiersze o tematyce przyrodniczej ➢ Dekalog św. Franciszka	

OPIS OSIĄGNIĘĆ UCZNIA

Sylwetka ucznia po drugim etapie edukacyjnym w zakresie wiedzy z języka polskiego nie może być różna od sylwetki absolwenta szkoły podstawowej. W związku z tym – oprócz wiedzy , taki uczeń jest:

kompetentny –czyta ze zrozumieniem teksty literackie i publicystyczne, wypowiada się ustnie i pisemnie w formach przewidzianych w programie, zna normy językowe i pisze poprawnie; To uczeń, który zna i potrafi zinterpretować teksty literackie wskazane w podstawie programowej oraz poznane samodzielnie. Chętnie czyta i wie, jak i gdzie znaleźć wartościową lekturę. Używa poprawnej polszczyzny, stosownie do sytuacji komunikacyjnej, przestrzega zasad grzeczności i szczerości intencji. To uczestnik życia kulturalnego kraju i regionu, świadomy odbiorca kultury. Jest przygotowany do kształcenia polonistycznego w szkole ponadpodstawowej, poznał narzędzia służące do analizy i interpretacji rożnych tekstów kultury

otwarty – chętnie nawiązuje kontakty z innymi ludźmi, potrafi zaprezentować swoje poglądy, umie współpracować w grupie, potrafi skutecznie komunikować się, przestrzegając zasad kultury języka; jest ambitny, chętnie się uczy, planuje sposób zdobywania wiedzy; pracuje w grupie z zachowaniem zasad dyscypliny

ciekawy świata – jest zainteresowany otaczającym go światem, ma określone zainteresowania i chętnie je poszerza, aktywnie uczestniczy w życiu swojego środowiska, potrafi korzystać z różnych źródeł informacji, świadomie uczestniczy w wydarzeniach kulturalnych, jest osobą pozytywnie nastawioną do świata To człowiek ciekawy świata, podejmujący działania twórcze na miarę swoich umiejętności, potrzeb i ambicji. Poznaje i dokonuje oceny otaczającej go rzeczywistości, potrafi współpracować z innymi ludźmi, pomagać im i korzystać ich pomocy.

odpowiedzialny – między innymi za swoje słowa, czyny i wiedzę, ma nawyk samokształcenia i doskonalenia swoich umiejętności, dba o kulturę języka ojczystego; zna swoją tożsamość i potrafi określić swoje miejsce w społeczeństwie, rodzinie i grupie rówieśników; potrafi dokonać samooceny i skorygować swoje postępowanie.

tolerancyjny – dostrzega i rozumie różnice między ludźmi, szanuje poglądy innych; posługuje się w życiu kodeksem uniwersalnych wartości; szanuje odmienność kultur, tradycji, przekonań religijnych, poglądów; odwołuje się do narodowego dziedzictwa kulturowego, ma poczucie przynależności do wspólnoty regionalnej, narodowej, europejskiej

świadomy znaczenia wartości w życiu człowieka – potrafi odróżnić dobro od zła, przestrzega powszechnie obowiązujących norm zachowań, właściwie zachowuje się w różnych sytuacjach oficjalnych i nieoficjalnych, szanuje mienie szkolne i publiczne, dba o porządek w otoczeniu, na miarę swoich możliwości; przeciwstawia się aktom wandalizmu; rozumie motywacje postępowania innych ludzi, rozumie i dostrzega swoją złożoność i wartość jako jednostki ludzkiej, świadomie zaczyna budować system wartości, odróżnia dobro od zła, prawdę od kłamstwa w rożnych sytuacjach życiowych.

Uczeń kończący szkołę podstawową w zakresie języka polskiego:

zakres	osiągnięcia podstawowe	osiągnięcia rozszerzające
czytanie	• zna zasady kultury żywego słowa • czyta wyraźnie i wyraziście • rozumie czytany przez siebie tekst • czyta ze zrozumieniem – dosłownie, interpretacyjnie i krytycznie • wie, że teksty są tworzone w różnym celu – informacyjnym, emocjonalnym, perswazyjnym • dostrzega cel czytanego tekstu	• czytając głośno, dokonuje interpretacji głosowej tekstu
słuchanie	• potrafi słuchać uważnie • rozumie słuchany tekst • rozumie znaczenie uważnego słuchania – oznacza to zrozumienie wypowiedzi • zna nazewnictwo technologii audiowizualnych • rozróżnia różne przekazy audiowizualne – zna ich cechy	• rozpoznaje przykłady użycia ironii i manipulacji w usłyszanych tekstach
odbiór tekstów kultury	• dostrzega różne sensy utworu – dosłowny, przenośny i symboliczny • wie, że istnieją różne teksty kultury • odróżnia tworzywo różnych tekstów kultury • wskazuje i opisuje elementy świata przedstawionego w utworze • odróżnia fikcję od rzeczywistości • wskazuje i opisuje cechy charakterystyczne tekstów, • nazywa elementy charakterystyczne dla tekstów • rozumie znaczenie i funkcję tych elementów w tekstach • próbuje interpretować teksty kultury • potrafi wskazać cechy tekstów kultury regionalnej, narodowej	• odczytuje przenośny sens utworu • analizuje różnice między fikcją a rzeczywistością • określa funkcje poszczególnych elementów tekstu • interpretuje teksty kultury • porównuje teksty kultury • dostrzega podobieństwa i różnice w tekstach rożnych kultur • krytycznie odbiera reklamy, dostrzega mechanizmy oddziaływania na odbiorcę • porównuje literackie środki wyrazu ze środkami filmu, teatru, radia, prasy oraz rozumie ich funkcje

pisanie	• buduje wypowiedź w zależności od celu i adresata • potrafi konstruować wypowiedzi pisemne mając na uwadze odbiorcę i cel • konstruuje teksty związane z tekstami kultury, doświadczeniem i przeżyciami ucznia • zna zasady tworzenia poszczególnych form wypowiedzi – dłuższych (opis, opowiadanie, list, sprawozdanie…) oraz użytkowych (zaproszenie, życzenia, przepis, instrukcja, ogłoszenie…) • poprawnie konstruuje formy wypowiedzi • zwraca uwagę na kompozycję • tworzy teksty poprawne pod względem stylistycznym, gramatycznym, ortograficznym, interpunkcyjnym • tworzy wypowiedź dbając o estetykę tekstu	• odróżnia literaturę masową od wysokiej • odróżnia teksty wysokiej kultury od masowej • tworzy własne teksty, nadając im zindywidualizowany charakter • zdobyte informacje przekształca w twórczy sposób

mówienie	• rozróżnia nadawcę i odbiorcę wypowiedzi ustnej • odróżnia odbiorcę rzeczywistego od wyobrażonego • potrafi wysyłać poprawne komunikaty w zależności od sytuacji, odbiorcy, celu i intencji • buduje poprawną wypowiedź w zależności od sytuacji, celu i odbiorcy komunikatu, z odpowiednimi intencjami • zna różne formy wypowiedzi ustnej i pisemnej – opis, opowiadanie, dialog, list … i potrafi je poprawnie sformułować • potrafi wypowiadać się na różne tematy stosując odpowiednią formę wypowiedzi • dostrzega możliwość wypowiadania się na różne tematy (literatura, teksty kultury, zainteresowania i doświadczenia ucznia) • wie, że istnieją rozmaite elementy języka – różne typy wypowiedzeń, związki wyrazowe, frazeologiczne, części zdania i odmienne i nieodmienne części mowy • potrafi opisać elementy języka , nazywa je • nazywa części mowy, części zdania, formy wypowiedzi • konstruuje wypowiedź w sposób precyzyjny, zrozumiały, jasny dla odbiorcy • buduje wypowiedź w sposób umożliwiający odczytanie emocji i uczuć przez odbiorcę • potrafi ocenić swój tekst • zna i stosuje zasady poprawnego wypowiadania się – płynność wypowiedzi, wyraźna artykulacja, właściwe akcentowanie, barwa głosu, tempo, gestykulowanie • umie wypowiadać się w sposób kulturalny i poprawny	• wskazuje różnice między odbiorcą a nadawcą • opisuje podobieństwa i różnice miedzy zjawiskami językowymi • dokonuje próby interpretacji komunikatu • dostrzega emocjonalne nacechowanie komunikatu • bierze udział w konkursach recytatorskich i teatralnych • wykorzystuje poznane formy wypowiedzi ustnej i pisemnej w odpowiednich sytuacjach oficjalnych i nieoficjalnych, • posługuje się bogatym słownictwem, różnorodnymi konstrukcjami składniowymi, potrafi użyć artystycznych środków wyrazu • rozpoznaje części mowy i ich kategorie gramatyczne, różnorodne konstrukcje składniowe, a poznana wiedze stosuje w sytuacjach nietypowych • potrafi omówić na prostych przykładach budowę wyrazu (oddziela formant od podstawy słowotwórczej, tworzy parafrazę słowotwórczą)

METODY SPRAWDZANIA I OCENIANIA UCZNIÓW

Formy sprawdzania osiągnięć i umiejętności uczniów:

- **prace stylistyczne**
- **prace klasowe i testy obejmujące duży zakres materiału (2- 3 w semestrze)**
- **krótkie sprawdziany dotyczące jednego problemu**
- **odpowiedzi ustne**
- **recytacje, inscenizacje**
- **prace domowe**
- **zadania z kart pracy**
- **zeszyt przedmiotowy**
- **postawa wobec przedmiotu (aktywność i zachowanie na lekcji**

Ocena celująca

Uczeń:

- wykorzystuje wiedzę spoza programu
- potrafi dzielić się wiedzą nabytą poza szkołą
- samodzielnie rozwiązuje problemy i ćwiczenia o dużym stopniu trudności
- czyta ze zrozumieniem teksty literackie,
- interpretuje teksty przewidziane w programie
- przygotowuje twórczą i oryginalną recytację, inscenizację
- posługuje się bogatym słownictwem i poprawnym językiem w mowie i piśmie
- aktywnie uczestniczy w lekcji
- aktywnie uczestniczy zajęciach pozalekcyjnych związanych z językiem polskim
- poprawnie stosuje reguły ortograficzne nawet w trudnych wyrazach
- regularnie odrabia prace domowe i zadania dodatkowe
- systematycznie pracuje w czasie pracy samodzielnej
- starannie prowadzi zeszyt przedmiotowy (estetyczne pismo, zapisany temat, data)
-

Ocena bardzo dobra:

Uczeń:

- opanował materiał przewidziany w programie w stopniu w wyczerpującym
- samodzielnie lub z niewielką pomocą nauczyciela rozwiązuje problemy i ćwiczenia
- czyta ze zrozumieniem teksty literackie przewidziane w programie,
- podejmuje próby samodzielnej interpretacji
- przygotowuje ciekawe prezentacje, recytacje i inscenizacje
- wypowiada się w sposób poprawny i precyzyjny, w mowie i piśmie
- aktywnie uczestniczy w lekcji
- regularnie odrabia prace domowe
- podejmuje się wykonania prac dodatkowych
- sporadycznie popełnia błędy ortograficzne
- starannie prowadzi zeszyt przedmiotowy (estetyczne pismo, zapisany temat, data)

Ocena dobra:

Uczeń:

- opanował materiał przewidziany w programie, jednak ma pewne braki
- samodzielnie rozwiązuje zadania średnim stopniu trudności,
- trudniejsze zadania rozwiązuje z pomocą nauczyciela
- czyta ze zrozumieniem, samodzielnie potrafi znaleźć w tekście potrzebne informacje,
- w wypowiedziach ustnych i pisemnych popełnia niewiele błędów językowych i stylistycznych
- stosuje reguły ortograficzne, popełnia niewiele błędów
- bierze czynny udział w lekcji
- regularnie odrabia prace domowe, czasem także nieobowiązkowe
- starannie prowadzi zeszyt przedmiotowy (estetyczne pismo, zapisany temat, data)

Ocena dostateczna:

Uczeń:

- posiada podstawowe wiadomości przewidziane programem, pomimo, że jego wiedza jest wybiórcza,
- ma problemy z samodzielnym wykorzystaniem wiedzy
- trudniejsze problemy i ćwiczenia rozwiązuje przy pomocy nauczyciela
- wypowiada się w zasadzie poprawnie, pomimo, że zasób jego słownictwa jest ubogi, nie popełnia rażących błędów językowych
- sporadycznie zabiera głos na lekcji
- odrabia obowiązkowe prace domowe

Ocena dopuszczająca:

Uczeń:

- ma duże braki w wiedzy
- nawet proste zadania wykonuje przy pomocy nauczyciela
- nie potrafi samodzielnie przeczytać ze zrozumieniem tekstu literackiego
- w wypowiedziach ustnych i pisemnych popełnia dużo błędów, ma ubogie słownictwo
- ma trudności z formułowaniem nawet prostych zdań
- nie jest aktywny na lekcji, ale wykazuje chęć do pracy
- często nie potrafi samodzielnie wykonać pracy domowej
- nie pracuje systematycznie w czasie pracy własnej

Ocena niedostateczna:

Uczeń:

- nie opanował nawet podstawowych wiadomości,
- ma bardzo duże braki w posiadanej wiedzy
- nie potrafi wykonać zadania nawet przy pomocy nauczyciela

- wykazuje się niechęcią do nauki
- nie rozumie poleceń nauczyciela
- nie odrabia prac domowych
- nie pracuje w czasie pracy własnej

1. Kryteria oceniania dyktanda

OCENA	**LICZBA BŁĘDÓW**
bardzo dobry	bezbłędnie ew. 1 bł. drugorz.
dobry	1-2 błędy
dostateczny	3-4 błędy
dopuszczający	5-6 błędów
niedostateczny	7 i więcej błędów

2. Kryteria ocen za zeszyt przedmiotowy

OCENA	
bardzo dobry	• Zeszyt bardzo staranny • Pełne notatki • Brak błędów przy przepisywaniu z tablicy • Duża estetyka
dobry	• Zeszyt staranny • Pełne notatki • Nieliczne błędy
dostateczny	• Zeszyt w miarę staranny • Niewielkie braki w notatkach • Błędy przy przepisywaniu z tablicy dość liczne
dopuszczający	• Zeszyt niestaranny • Braki w notatkach • Liczne błędy przy przepisywaniu
niedostateczny	• Zeszyt niestaranny • Brak notatek • Bardzo duża liczba błędów

3. Kryteria oceniania testów

Ocena	**Wymagania podstawowe** **P**	**Wymagania ponadpodstawowe** **PP**
bardzo dobry	75 %	75 %
dobry	75 %	50 %
dostateczny	75 %	-
dopuszczający	50 %	-

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia kryteria na ocenę bardzo dobrą i ponadto wykona zadanie o znacznym stopniu trudności, wykraczające poza wymagania programowe.

4. Kryteria oceniania prac pisemnych

kryteria	celujący	bardzo dobry	dobry	dostateczny	dopuszczający	niedostateczny
poprawność treściowa	✓ temat wyczerpany i wzbogacony o własne przemyślenia		✓ temat prawie wyczerpany, ✓ małe odstępstwa od tematu	✓ częściowa zgodność z tematem	✓ nawiązania do tematu	✓ praca nie na temat
	✓ trafny dobór materiału, wykroczenie poza kanon lektur, ✓ brak błędów rzeczowych	✓ trafny dobór materiału, uwzględnienie podstawowego kanonu lektur, ✓ brak błędów rzeczowych	✓ dobór materiału trafny, ale zawężony, ✓ w zasadzie brak błędów rzeczowych	✓ dobór materiału dość ubogi, ✓ nieliczne błędy językowe	✓ materiał ubogi lub bardzo ograniczony ✓ błędy rzeczowe	✓ nieprawidłowy dobór materiału ✓ liczne błędy rzeczowe

	✓ interpretacja utworów pogłębiona, samodzielna, wnikliwa, ✓ sądy dojrzałe, ✓ samodzielne oceny, ✓ odczytanie metaforyczne		✓ interpretacja samodzielna, poprawna, z próbą formułowania ocen i sądów	✓ interpretacja bez próby formułowania samodzielnych ocen, sądów, ale poprawna	✓ interpretacja typowo odtwórcza, powierzchowna, bez wnioskowania	✓ interpretacja utworów niezgodna z tematem
zachowanie formy wypowiedzi	✓ świadomie wybrana forma, oryginalnie rozwiązana	✓ konsekwentna realizacja określonej formy	✓ konsekwentna realizacja określonej formy z małymi uchybieniami	✓ realizacja formy bez głębszej jej świadomości	✓ elementy formy	✓ brak świadomości formy
	✓ kompozycja uporządkowana, logiczna, ✓ literackość wypowiedzi, oryginalność	✓ wypowiedź kompozycyjnie spójna, przejrzysta, z elementami oryginalności	✓ wypowiedź spójna, logiczna, poprawna, ale pozbawiona oryginalności	✓ kompozycja lekko zakłócona, zachwiane proporcje, ale całość wypowiedzi logiczna	✓ wyraźnie zakłócona kompozycja ✓ brak spójności i logiczności	✓ brak spójności i logiczności
	✓ styl podkreślający indywidualność, obrazowość, ✓ składnia	✓ styl urozmaicony, bogaty, barwny, ✓ bogaty język	✓ styl poprawny, zróżnicowany, poprawna składnia	✓ małe zróżnicowanie stylistyczne, ✓ słownictwo niezbyt bogate, ✓ nieporadność składniowa nieutrudniająca	✓ ubogie słownictwo, ✓ błędy składniowe niewykluczające zrozumienia	✓ ubogie słownictwo, liczne powtórzenia, ✓ błędy składniowe wykluczające zrozumienie tekstu

	urozmaicona, ✓ bogaty język			zrozumienia		
technika , zapis, ortografia i interpunkcja	✓ praca wzorowa pod względem układu graficznego, ✓ praca estetyczna, ✓ pismo czytelne, kształtne		✓ układ graficzny poprawny	✓ układ graficzny z błędami (np. akapitowanie)	✓ poważne błędy w układzie graficznym (akapity, margines)	✓ brak świadomości sensu układu graficznego
	✓ język i ortografia bezbłędne, możliwość dopuszczenia: ✓ 1 błędu językowego, ✓ 1 błędu ortograficznego, ✓ 1 błędu interpunkcyjnego		✓ pojedyncze błędy językowe i ortograficzne (1 na stronie)	✓ nieliczne błędy językowe i ortograficzne (2 na stronie), kilka błędów interpunkcyjnych	✓ sporo błędów językowych, ✓ liczne błędy ortograficzne i interpunkcyjne (3-4 na stronę)	✓ wiele błędów językowych utrudniających zrozumienie, ✓ liczne błędy ortograficzne

5. Wygłaszanie tekstów

Punktacja:

1. Pamięciowe opanowanie utworu	0-2 pkt.
2. Zrozumienie tekstu	0-2 pkt.
3. Interpretacja uczuciowa	0-2 pkt.
4. Intonacja, akcenty	0-2 pkt.
5. Postawa, zachowanie recytatora	0-2 pkt

Kryteria oceniania:

celujący artystyczny	10 pkt. plus szczególny wyraz
bardzo dobry	10 pkt.
dobry	8-9 pkt.
dostateczny	6-7 pkt.
dopuszczający	4-5 pkt.
niedostateczny	poniżej 4 pkt

PROCEDURY OSIĄGANIA CELÓW METODY, FORMY, TECHNIKI I ŚRODKI W REALIZACJI PROGRAMU

Realizacja programu uwarunkowana jest odpowiednio kierowanym procesem dydaktycznym. W tym może pomóc **ograniczenie metod podających**. Nie oznacza to ich wykluczenia, jednak uczniowie w wieku 9 – 12 lat, jak wykazuje doświadczenie, przyswajają wiedzę i umiejętności głównie poprzez **metody aktywizujące**, powodujące uatrakcyjnienie zajęć, powodujące zainteresowanie uczniów tematem. Uczniowie lubią sami coś robić, a nauczyciel w sposób zawoalowany osiąga cele. Nie zawsze oczywiście takie metody będziemy w stanie stosować. Należy zatem tak organizować zajęcia, aby **zaspokajać oczekiwania uczniów**, wynikające z ich potrzeby ekspresji, zabawy, ciekawości świata. W tym rozumieniu uatrakcyjnianie zajęć odbywa się nie tylko poprzez aktywizujące metody, ale i **zabawę, i zaskoczenie**. Współczesny proces dydaktyczny nie może obejść się bez wykorzystanie **środków dydaktycznych**. Tak tradycyjnych, jak i nowoczesnych. Najbardziej efektywną wydaje się być praca w małych grupach, co w klasach małej szkoły jest możliwe. Należy stwarzać sytuacje, w których uczniowie **eksperymentują, obserwują**. Koniecznym także jest odpowiednie wyposażenie i **zagospodarowanie sali lekcyjnej**. Ważne, żeby uczniowie byli pobudzeni do twórczej pracy. Uczniowie powinni mieć możliwość **realizacji własnych pomysłów**, spowoduje to poczucie sensu tego, co robią. **Uwzględnienie zainteresowań uczniów** to także ich rozwijanie. Przy planowaniu działań, w tym projektów, warto pozwolić uczniom na **współdecydowanie** o jego kształcie i **podejmowanie decyzji**, oczywiście w granicach nauczycielskiego rozsądku, zwłaszcza w klasach młodszych. Wreszcie – dostrzegajmy nie tylko efekty pracy ucznia, ale i jego wkład pracy.

Wszystkie te zabiegi zapewnią dziecku poczucie bezpieczeństwa, a to pozwoli na efektywną pracę.

Program przewiduje następujące formy zajęć:

1. **Zajęcia obowiązkowe**

Liczba godzin łączonych i rozdzielnych zależy od liczebności klasy, a także wytycznych organów prowadzących przy planowaniu arkusza organizacyjnego szkoły. W zależności id liczby uczniów w poszczególnych klasach łączy się klasy 4 z 5 lub 5 z 6. Należy przy tym dostosować program nauczania. Dobrze byłoby – zwłaszcza przy łączeniu klasy 5 i 6 – przeznaczyć dodatkową godzinę dla klasy szóstej na język polski.

2. **Zajęcia dodatkowe**

Nauczanie w klasach łączonych oznacza, że mamy do czynienia z małą szkołą, w której pracuje jeden nauczyciel polonista. Jak każdy inny pedagog, powinien dodatkowo, poza pensum, odbywać dwie godziny zajęć. Proponuje się, aby to były właśnie takie zajęcia – dla uczniów wszystkich trzech klas łącznie. Podczas takich zajęć nauczyciel prowadzi **zajęcia wyrównawcze** – dla uczniów mających problemy. Na języku polskim wielu uczniów ma

problemy z czytaniem, ortografią, pisaniem. Doprawdy, jest co robić! Oprócz tego nauczyciel drugą godzinę poświęca na szeroko pojęte **rozwijanie uzdolnień** polonistycznych uczniów. Na takie zajęcia mogą przychodzić nie tylko bardzo zdolni uczniowie, lecz także ci, którzy wyrównują braki. Są to zajęcia będące połączeniem koła teatralnego, recytatorskiego, dziennikarskiego, polonistycznego… Nawet jeżeli dziecko ma trudności ortograficzne, to może być świetnym aktorem, dziennikarzem. Każdy ma szansę! Na takie zajęcia warto zapraszać prawdziwych twórców – pisarzy, poetów, dziennikarzy, malarzy, aktorów. Warto także wykorzystać rodziców –może są wśród nich tacy, którzy mogliby wiele dzieciom przekazać. Czasami warto pozwolić uczniom na normalne gry planszowe, na nicnierobienie – nie zawsze zajęcia muszą mieć ambitny cel.

3. Zajęcia okazjonalne i cykliczne

W małych szkołach przygotowanie i realizacja działań na rzecz całej społeczności szkolnej, lokalnej absorbuje wszystkich. Przed nauczycielem języka polskiego stoją nie lada wyzwania. To on zazwyczaj jest odpowiedzialny za artystyczną oprawę uroczystości, okazji, festynów itp. Zazwyczaj odbywa się to poza czasem lekcyjnym lub w uzasadnionych przypadkach- w czasie zajęć. To na przykład Jasełka, Dożynki wiejskie, Święto parafialne.

Proponowany program nauczania może być – oprócz wymienionych zajęć - realizowany poprzez:

1. <u>Poznawanie zjawisk i zdarzeń w miejscach naturalnych</u>

- **plenery artystyczne** – połączenie literatury i malarstwa – jest dosyć łatwe w małych szkołach, które znajdują się głównie na wsi- jest mnóstwo okazji do porównywania przyrody opisanej w tekście, namalowanej przez artystę i … własnego odbioru;
- uczniowie bardzo lubią **trasy zadaniowe – gry terenowe** (np. przy ortografii) – jest zwyczajny bieg patrolowy , niekoniecznie z wyjściem poza szkołę, z zadaniami dotyczącymi przyjętej przez nauczyciela tematyki;
- dobrym rozwiązaniem są **zajęcia muzealne**, które odbywają się w samej instytucji, natomiast w małej szkole, oddalonej od prawdziwego muzeum, z trudnościami finansowymi, takie muzeum można samemu zorganizować – a to mały zbiór eksponatów regionalnych, a to zbiór reprodukcji;
- **zajęcia w zabytkowych miejscach** (przy edukacji regionalnej) – w kościołach, kaplicach, młynach… ;
- **spotkanie z** dziennikarzem, aktorem, autorem, t**wórcą;**
- **udział w seansach filmowych, spektaklach teatralnych**
- **współpraca z instytucjami kultury**

2. <u>Tworzenie</u>

- **zajęcia dziennikarskie** – tworzenie gazetek klasowych, szkolnych, w formie broszury, gazetki naściennej czy elektronicznej
- zabawa z filmem czyli **zajęcia filmowe** – tworzenie scenariusza, w dobrze wyposażonej szkole nawet kręcenie własnych ujęć
- **zajęcia teatralne** – ruch, gra aktorska, scenariusz, inscenizacja
- nagrywanie **słuchowiska** – tworzenie scenariusza, inscenizacja

- **przekład intersemiotyczny** – tworzenie ilustracji, komiksów
- tworzenie **prezentacji multimedialnych**
- tworzenie **własnych tekstów** – baśni, opowiadań, wierszy
- tworzenie **fotogazetek**
- **wygłaszanie wierszy i fragmentów prozy**
- **gry dramatyczne**
- rozwijanie wątków baśniowych, mitologicznych, legendarnych, dalsze dzieje bohaterów
- gromadzenie informacji na określone tematy –np. wokół lektury, sylwetki twórcy
- tworzenie albumów

3. Projekt edukacyjny

- uczniowie powinni brać udział w planowaniu przedsięwzięć – **wycieczka** jest doskonałym przykładem na takie przedsięwzięcie, zawsze można zaplanować treści polonistyczne
- **„wyprawy literackie"** śladami pisarzy, bohaterów książek
- **omawianie lektur** tą metodą także daje doskonałe rezultaty
- **budowanie wystawki**
- **tworzenie tekstów i zbiorów tekstów**
- **„story line"** – budowanie zajęć wokół opowieści

4. Tworzenie materiałów dydaktycznych przez dzieci

- Wielka Księga Trudnych Wyrazów
- Leksykon Dziwnych Stworzeń
- Pojęciownik/ Słownik Trudnych Pojęć
- Zbiór utworów napisanych przez dzieci

5. Integracja międzyprzedmiotowa

Integracja międzyprzedmiotowa jest pożądanym sposobem przyswajania wiedzy i umiejętności uczniów. Pozwala na rozumienie przyczyn i skutków zjawisk, doskonalenie umiejętności wyciągania wniosków. Język polski doskonale koreluje treści z takimi przedmiotami, jak miedzy innymi :

- historia i społeczeństwo – treści regionalne, związane z legendami, mitami, z utworami o charakterze patriotycznym i historycznym
- plastyka – treści regionalne, utwory opisujące piękno przyrody, wrażenia estetyczne, zajęcia muzealne
- muzyka – treści regionalne, kolędy, utwory patriotyczne
- przyroda – treści regionalne, lektury o charakterze podróżniczym,
- informatyka –własna twórczość literacka dzieci, dziennikarstwo

6. Metody

a) podające

- wykład
- prelekcja
- pogadanka
- opowiadanie

- anegdota

b) problemowe

- wykład problemowy
- metody aktywizujące
  - ✓ inscenizacje
  - ✓ gry dydaktyczne
  - ✓ gry decyzyjne
  - ✓ burza mózgów
  - ✓ meta plan
  - ✓ różne rodzaje dyskusji

c) eksponujące

- pokaz
- film
- wystawa
- sztuka teatralna
- pokaz łączony z przeżyciem

d) praktyczne

- ćwiczenia przedmiotowe
- projekty
- metoda tekstu przewodniego

7. Przestrzeń edukacyjna

- sala lekcyjna – powinna być urządzona funkcjonalnie wyposażona w środki audio i wideo, urządzona w sposób pozwalający na inspirowanie dzieci do twórczej pracy i samodzielnych poszukiwań. Ważne jest dobre rozmieszczenie wszystkich urządzeń, mebli i sprzętu, pozwala na zachowanie ładu i na dobrą organizację pracy.
- kąciki – np. teatralny, regionalny, filmowy …
- biblioteczka – potrzebna do realizacji np. projektu czytelniczego
- gazetki – tematyczne, z wytworami uczniów, okazjonalne
- wystawy – prac uczniów, prezentacje lektur, autorów
- projektor multimedialny
- dostęp do Internetu

8. inne

- konkursy recytatorskie – zarówno klasowe, jak i szkolne i pozaszkolne
- dzienniczki lektur – ustalone przez nauczyciela we współpracy z nauczycielem - bibliotekarzem
- programy np. ortograficzny

9. Metody nauczania ortografii

- ćwiczenia poprawnej wymowy
- analizowanie trudności ortograficznych (ich dostrzeganie i analiza)
- wyjaśnienie pisowni wyrazów
- pamięciowe ćwiczenia zapisu wyrazów
- praca ze słownikiem ortograficznym
- gry i zabawy dydaktyczne
- kontrola własnoręcznie napisanego tekstu
- pisanie – przepisywanie, pisanie z pamięci, ze słuchu

10. Propozycje działań dydaktycznych na lekcjach języka polskiego podnoszących twórcze kompetencje uczniów w zakresie mówienia i pisania

- okazjonalne **pisanie życzeń** - okazji ku temu w roku szkolnym jest kilka – Boże Narodzenie, Wielkanoc, Dzień Matki, Dzień Babci, Dzień Dziadka, Dzień Ojca (tu można korelować zajęcia z plastyką – projektowanie kartki)
- okazjonalne **pisanie gratulacji** – promocja do następnej klasy, sukces na konkursie, ukończenie szkoły
- układanie **przepowiedni**– z okazji Andrzejek, **przestróg** na podstawie tekstów o treściach wychowawczych
- wymyślanie **dalszego ciągu utworów** (bajka po bajce)
- wymyślanie **własnych przedstawień** teatralnych
- pisanie **listów** – z wycieczki, wymyślonych w imieniu bohatera literackiego, do bohatera, bohatera do bohatera, przy okazji (korelacja z plastyką) projektowanie papeterii
- **ilustrowanie** przysłów
- tworzenie **komiksu** z życia codziennego, na podstawie baśni czy innych utworów
- tworzenie **opowieści na podstawie reprodukcji, ilustracji, zdjęcia**
- **układanie historyjek**, rymowanek, piosenek, wierszyków,
- **pisanie ilustrowanej historii rodziny**
- **…**

Nauczyciel ma wiele możliwości i sposobów. Należy przy tym pamiętać, ze nadmiar supermetod szkodzi, dlatego trzeba je ważyć.

OBUDOWA DYDAKTYCZNA

Program **„Ja mam tylko jeden świat”** **nie przewiduje podręczników**. Podręczniki w klasach łączonych wręcz przeszkadzają w spokojnej realizacji programu. Nauczyciel musi mieć przygotowany rozkład materiału ze szczegółami, jeżeli chodzi o konkretne tytuły. W tym miejscu jest pora na ścisłą współpracę ze szkolną biblioteką. Dokonana przeze mnie analiza podręczników funkcjonujących na rynku polonistycznym wskazuje, że zamiast nich można, a nawet warto i trzeba stosować na lekcjach pozycje z biblioteki: antologie poezji, zbiory poezji poszczególnych poetek i poetów, zbiory opowiadań, nowel, czy całe wreszcie lektury. Dla przykładu fragmenty „Pana Tadeusza” omawiane w każdej klasie przy różnych okazjach (o chmurach, grzybobraniu, zachodzie słońca …) warto znajdować w całym dziele. Nie trzeba chyba dodawać, że obcowanie uczniów z całymi tomami utworów niesie o wiele większe korzyści niż czytanie fragmentów czy wybiórcze. W klasach łączonych, w których dwie grupy uczniów mają do dyspozycji dwa różne podręczniki podręcznik staje się ogranicznikiem w twórczym podejściu do nauczania języka polskiego. Podobnie zeszyty ćwiczeń. Realizacja tego programu **nie przewiduje także gotowych zeszytów ćwiczeń** – jeśli chodzi o literaturę czy formy wypowiedzi. Wiąże się to z prowadzeniem przez ucznia zeszytu lekcyjnego. Pozwala to na samodzielne pisanie przez ucznia, ćwiczenie nie tylko konkretnych umiejętności, ale i doskonalenie techniki pisania. Gotowe zeszyty ćwiczeń najczęściej zawierają po części wypełnione ćwiczenia –uczeń ma do wpisania słowo lub niewiele więcej, co na języku polskim stanowi niedostateczne przygotowanie ucznia do pisania, rozleniwia go i powoduje bezmyślność.
Nauka o języku i ortografia wymaga przygotowania przez nauczyciela dodatkowych ćwiczeń,

kart pracy, ale tych nie brak w różnych ofertach wydawniczych. Nie znaczy to jednak, ze uczniowie muszą je mieć.

Gotowe pomoce w postaci zestawów podręczników i ćwiczeń nie tylko ograniczają kreatywność nauczyciela, ale wręcz nakładają na nauczyciela obowiązek ich zrealizowania! Tego przecież oczekują rodzice- zapłacili, więc trzeba je realizować.

Naprzeciw temu programowi wychodzi biblioteka. Dla klas łączonych, liczących niewielu uczniów, w bibliotece znajdzie się niezbędna liczba pozycji. Oprócz tego nie sposób nie wspomnieć o zasobach Internetu.

Jednak, wychodząc naprzeciw oczekiwaniom nauczycieli, dodam, że teksty kultury proponowane w planie nauczania znajdują się w podręcznikach wielu wydawnictw. Po niewielkiej modyfikacji, a nawet bez tego, program jest zgodny z w/w pozycjami.

Warto, żeby nauczyciel uczący w klasie łączonej, oprócz literatury metodycznej dotyczącej nauczania języka polskiego w ogóle, znał literaturę dotyczącą klas łączonych. Nie ma jej zbyt wiele, jednak kilka pozycji funkcjonuje:

1. Białecka M.: **Edukacja w klasach łączonych** w : Życie Szkoły -1997, nr 4 s. 246-247
2. Białecka M. : **Edukacja plastyczna w klasach łączonych – konspekt lekcji** w: Życie Szkoły. – 1996, nr 10, s. 603-605
3. Bocheńska M. : **Klasy łączone. Zło czy konieczność?** w: Problemy Opiekuńczo – Wychowawcze - 1998 , nr 8, s. 10-12
4. Bocheńska M. : **Moje spostrzeżenia o pracy w klasach łączonych** w: Nowa Szkoła- 1999, nr 4, s. 35-39
5. Bogusławska M. :**Propozycja rozkładu materiału nauczania języka polskiego w klasach łączonych (klasy II i III) na podstawie podręczników „Krajobraz z uśmiechem", „Piszę i opowiadam" oraz „Podajmy sobie ręce", „Nasza mowa, nasz świat"** w: Życie Szkoły. – 1996, nr 5, s. 276-284 *Zawiera również przykład pracy polonistycznej w klasach łączonych II+ III*
6. Czajkowski S., Zowada A.: **Praca w klasach łączonych,** Warszawa 1965
7. Dryjański J. : **Organizacja pracy w klasach łączonych,** Warszawa 1951
8. Dziurla B.: Lekcja **matematyki w klasach łączonych** w:Życie Szkoły. – 1998, nr 1, s. 32-37
9. Fleming E. : **Unowocześnienie metod i środków nauczania w klasach łączonych** w: Klasy Łączone – 1978, nr 6, s. 254-265
10. Jabłoński H.: **Kiedy zlikwidujemy nauczanie w klasach łączonych?** w: Klasy Łączone 1972, nr1, s. 1-4
11. Kołomańska A., Borek M.: **Praca w klasach łączonych** w: Życie Szkoły 2004, nr 7, s. 479(31)-481(33)
12. Korzeniowski S. : **O pracy dydaktycznej w klasach łączonych,** Warszawa 1957
13. Kraczek S.: **Jak realizuję treści nauczania dotyczące ułamków w warunkach klas łączonych** w :Nauczanie Początkowe 1996/1997, nr 6, s. 114-124
14. Kuźmiuk J.: **Lekcje w klasach łączonych.** Cz. 1. – Białystok : Zespół Placówek Doskonalenia Nauczycieli, 1996. – 35 s.
15. Kuźmiuk J.: **Lekcje w klasach łączonych : materiały metodyczne. Cz. 2, Przedmioty matematyczno-przyrodnicze.** – Białystok : Zespół Placówek Doskonalenia Nauczycieli, 1996. – 55 s.

16. **Lekcje w klasach łączonych** pod red. S. Czajkowskiego, Warszawa 1965
17. Matyjas E. : **Opiekuńczo –wychowawcza rola szkoły wiejskiej** w: Nowa Szkoła 1994, nr 9, s. 519-521
18. Nowacki J.: **Organizacja procesu nauczania w klasach łączonych,** WSiP ,Warszawa 1985
19. Nowacki J. : **Wykorzystanie środków dydaktycznych przez nauczycieli realizujących programy nauczania w zespołach klas łączonych** w: Klasy Łączone 1974, nr 1, s. 56-61
20. Ogniewska T. : **Scenariusz lekcji środowiska społeczno-przyrodniczego w klasach łączonych wg modelu H. Rettke** Życie Szkoły, 1999, nr 2, s. 144-147
21. Olejniczak T.: **Co dalej z klasami łączonymi?** Edukacja Medialna 2003, nr 2, s. 10-11
22. Pośpiech G. : **Klasy łączone – wybrana literatura** Edukacja 2002, nr 2, dod. s. 17-22
23. **Praca w klasach łączonych I-III szkoły podstawowej : materiały metodyczne.** Kalisz Wojewódzki Ośrodek Metodyczny, 1996. – 66 s.
24. **Praca dydaktyczno-wychowawcza w klasach łączonych : materiały pomocnicze dla nauczycieli klas I-III szkół podstawowych** : praca zbiorowa / pod red. Grażyny Jargiło. – Lublin : CDN. O, 1990. – 157 s.
25. Rettke H.: **Praca w klasach Łączonych**, Warszawa 1959.
26. Sawicka K. : **Język polski w klasach II i III (klasy łączone)** Życie Szkoły, 1993, nr 8, s. 477-479
27. Sawicka K. : **Język polski – klasy łączone Życie Szkoły** 1996, nr 9, s. 540-542
28. Skoryna M. : **NAUKA w klasach łączonych : czy zło konieczne?** Życie Szkoły, 1997, nr 3, s. 169-175 *Zawiera m.in. konspekt lekcji języka polskiego w klasach łączonych II+III*
29. Stepaniuk M. : Propozycja lekcji w klasach łączonych w: Wychowanie Techniczne w Szkole 1996, nr 5, s. 282-284 *Konspekt lekcji techniki dla klas V+VI na temat rysunku technicznego*
30. **SYTUACJA oświaty wiejskiej w latach 1980-1992** red. Anna Haratyk w : Acta Universitatis Wratislaviensis. Prace Pedagogiczne. – Nr 106 (1994), s. 73-84
31. Więckowski R.: **Praca w klasach łączonych** w : Klasy Łączone 1991, nr1, s. 34-42
32. Ziółkowska I. : **Moje doświadczenia w zakresie organizacji klas łączonych II-III** w:Problemy Oświaty na Wsi 1985, nr 4, s. 231-233
33. Żywno I. : **Organizacja pracy w klasach łączonych** , Życie Szkoły, 1999, nr 2, s. 141-143

EWALUACJA PROGRAMU

Całościowej ewaluacji programu „Przygody ze słowami" będzie można dokonać po zakończeniu realizacji – za trzy lata. Jednak w trakcie, niejako „po drodze" ewaluacji cząstkowej można, a nawet trzeba dokonać. Sposobów na to jest kilka – obserwacja, analiza bieżąca, rozmowy z uczniami i rodzicami. sprawdzając przydatność programu nauczania należy zwrócić uwagę na :

- ✓ dostosowanie do wieku i możliwości uczniów materiału literackiego, gramatycznego i pozostałego
- ✓ możliwości pomiaru umiejętności uczniów
- ✓ osiągania założonych celów w zakresie kształcenia (wiadomości i umiejętności przedmiotowe), wychowania,

- ✓ kształtowanie postaw uczniów
- ✓ możliwość zrealizowania wszystkich treści z podstawy programowej
- ✓ kształtowanie umiejętności ponadprzedmiotowych (uczenie się, komunikowanie się, praca w zespole, rozwijanie zdolności i zainteresowań, poszukiwanie, porządkowanie i przetwarzanie informacji)
- ✓ obudowę programu (sprawna realizacja programu,)
- ✓ wspomaganie nauczyciela (indywidualizacja, różnorodne strategie kształcenia)
- ✓ wspomaganie ucznia (indywidualizacja, kreatywność)

Warto przyjrzeć się także dostosowaniu programu do warunków domowych i szkolnych uczniów – zasobów zarówno w warunkach środowiskowych jak szkolnych.

REFLEKSJA

Program **„Ja mam tylko jeden świat”** powstał na potrzeby konkretnej szkoły, niemniej jednak podobnych szkół jest wiele- te publiczne, niepubliczne, prowadzone przez gminy, ale i stowarzyszenia rodziców i nauczycieli. Doświadczenie moje pokazuje, że się sprawdza. Elementy takiego programu stosowałam w dotychczasowej praktyce – z dobrym skutkiem.

Program ma ułatwić pracę nauczycielowi i uczniowi. Pozwoli nauczycielowi na rozwijanie kreatywności, twórcze podejście do uczenia, indywidualne do ucznia, z dystansem do siebie.

Najważniejszym celem edukacji jest wszechstronny i harmonijny rozwój dziecka, przygotowanie go do kolejnego etapu edukacyjnego, a w dalszej kolejności – do dorosłości. Od nauczyciela zależy bardzo wiele –od jego podejścia, zaangażowania, od jego działań, które powinny być nastawione na wspieranie, motywowanie i wspomaganie dziecka w jego pracy.

Program „Przygoda ze słowami” jest zaproszeniem do zmiany w myśleniu o nauczaniu. To wyzwanie dla ambitnych nauczycieli, myślę, że to także wstęp do zmian w szkole: na jego bazie można zbudować/ dobudować programy z przedmiotów wymienionych przy korelacji interdyscyplinarnej. Ale to wymaga dobrej współpracy między nauczycielami. Jest to możliwe, gdy przyjmie się, że **szkoła to zorganizowana forma przyjaźni**.

Każdy nauczyciel ma prawo szukać własnych rozwiązań dydaktycznych. Realizujący ten program nauczyciel jest bliski uczniom tak, jak bliska im jest ich mała szkoła z klasami łączonymi.

Poniższe przykładowe rozwiązania – projekty czy rozkład materiału są sprawdzone w mojej szkole i przyniosły dobre rezultaty. Oczywiście – korzystając z nich należy dostosować je do swoich możliwości.

KAPITAŁ LUDZKI NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI
ORE Ośrodek Rozwoju Edukacji
UNIA EUROPEJSKA EUROPEJSKI FUNDUSZ SPOŁECZNY

PRZYKŁADOWE PROJEKTY EDUKACYJNE

Projekt czytelniczy - „Czytam, więc jestem czyli Lekturiada”

„Jeśli sprawisz,
że uczeń się poczuje jak czytelnik,
to się nim stanie”
Donald Graves

I. WSTĘP

Z analizy liczby przeczytanych książek w naszej bibliotece wynika, że nasi uczniowie bardzo mało czytają. Projekt edukacyjny jest przewidziany na jeden rok szkolny. Zawarte w nim rozwiązania – jeżeli przyniosą pożądany skutek – mogą stanowić coroczny program rozwoju czytelnictwa.

Nasza szkoła do tej pory nie miała konkretnego programu rozwoju czytelnictwa. Mam nadzieję, że poniższy wypełni tę lukę i stanie się skutecznym narzędziem do osiągnięcia zakładanych rezultatów.

II. CELE

CEL GŁÓWNY:

STWORZENIE Z UCZNIA SZKOŁY PODSTAWOWEJ CZYTELNIKA

CELE SZCZEGÓŁOWE:

- motywowanie uczniów do systematycznego czytania;
- wyrabianie nawyku aktywnego i świadomego czytania;
- rozbudzanie w dzieciach potrzeby czytania
- kształtowanie świadomości czytelniczej;
- uświadomienie uczniom powodów, dla których warto czytać;
- podniesienie jakości czytelnictwa w naszej szkole;

III. UCZESTNICY

- wszyscy nauczyciele z naszej szkoły
- wszystkie dzieci – małe i duże z naszej szkoły
- rodzice uczniów

IV. CZAS TRWANIA

wrzesień 2011 – czerwiec 2012

V. OPIS PROGRAMU

Program zakłada :

1. **Promocję czytania**

a) **Gazetka ścienna** zawierająca treści zachęcające do czytania, opis korzyści płynących z czytania.

b) **Minuta czytania** – metoda polegająca na tym, że na początku każdej lekcji j. polskiego (można też na językach obcych i w starszych klasach kształcenia zintegrowanego)przedstawiamy klasie interesujący fragment tekstu (z literatury, podręcznika, czasopisma, gazety, słownika , **książki, którą aktualnie MY czytamy– MAMY POKAZAĆ UCZNIOWI, ZE ISTNIEJE ŚWIAT BOGATYCH W TREŚCI LEKTUR !!!)**

i:

- czytamy minutę w dwóch pierwszych miesiącach projektu codziennie
- uczniowie zakładają zeszyty w miejscu, gdzie mają zaznaczone „Minuta czytania", (mogą mieć osobne zeszyty pt. „Minuta czytania") zapisują datę czytania i jednozdaniowe streszczenie tego, co usłyszeli (**przy okazji ćwiczą pisanie streszczenia i notatki**)
- od listopada to uczniowie czytają przez minutę – **teksty mogą proponować sami lub pod kierunkiem nauczyciela –** dobrze jest zaplanować kto kiedy czyta – mogą wtedy przygotować coś sami
- po zakończeniu czytania cała klasa mówi „dziękujemy" (nie muszę podawać korzyści płynących z nauki tego słowa)
- na koniec roku szkolnego uczniowie powinni mieć ponad 100 zdań podsumowujących

c) **Klub Miliona Słów** – Jeżeli przeciętny piąto- i szóstoklasista czyta codziennie 20 minut to przeczyta w ciągu roku 5 milionów słów!!!!! Jeżeli czytają dziennie do 10 minut – mają 1 milion słów rocznie na koncie!!! Dlatego tworzymy elitarny klub milionerów – uczniowie mają dziennik czytelniczy (załącznik nr 4) **PODPISYWANY PRZEZ RODZICÓW CODZIENNIE** , a na koniec wypełniamy tabelę rozwoju czytelniczego (załącznik nr 5)

d) **Pasowanie na Czytelnika**

2. Tworzenie klasowej biblioteczki

a) **Nawiązanie kontaktu z rodzicami** – wręczamy uczniom listy do rodziców, w których wyjaśniamy ideę klasowej biblioteki (załącznik nr 1)

b) **Stworzenie systemu wypożyczeń:**

- UCZNIOWIE obsługują biblioteczkę (nauczyciele mają wystarczająco dużo pracy!!)
- każda książka ma kartę – na karcie pożyczający uczeń wpisuje imię i nazwisko i datę pożyczenia i oddaje ją wyznaczonemu uczniowi, który trzyma je w pudełku i pożycza książki raz na regularnie wyznaczony termin (np. co tydzień)

- każdy uczeń ostatniej klasy podarowuje klasowej biblioteczce jedną książkę- uczeń wkleja do podarowanej książki naklejkę (załącznik nr 2)

c) uczniowie tworzą listę rekomendowanych książek (załącznik nr 3)

d) nauczyciele przedstawiają swoją listę –pozycje z różnych gatunków

3. Ewaluację:

a) po programie „Minuta czytania" mogą napisać pracę:
- Opowiedz o tym, która minuta czytania podobała ci się najbardziej
- Opowiedz o tym, która minuta czytania czegoś cię nauczyła
- Jak myślisz, czy ćwiczenie, zwane minutą czytania jest wartościowe
- Przedstaw argumenty za i przeciw – czy w przyszłym roku szkolnym stosować tę metodę

b) klasowa biblioteczka:
- rejestr lektur (załącznik nr 6)

c) Klub Miliona Słów- Tabela rozwoju czytelniczego

- ankieta dla uczniów, rodziców i nauczycieli

Lp.	Działania	Odpowiedzialni	Termin
1.	**Promocja czytania**		
	Pasowanie na czytelnika		
	Wykonanie gazetki		wrzesień
	Minuta czytania		cały rok szkolny
	Cała Polska Czyta dzieciom – klasy 0-1		cały rok szkolny
	Klub Miliona Słów		
2.	**Tworzenie klasowej biblioteczki**		
	w klasach wychowania przedszkolnego		wrzesień
	w klasach kształcenia zintegrowanego		wrzesień
	w klasach 4-6		wrzesień
	nawiązanie kontaktu z rodzicami		wrzesień
	zbiórka pozycji do klasowej biblioteczki		kwiecień
	Ustalanie zasad korzystania z biblioteczki		wrzesień
	Ustalenie listy książek rekomendowanej przez uczniów		wrzesień
	Lista książek proponowana przez nauczycieli		wrzesień
3.	**Realizacja projektu**		cały rok
4.	**Ewaluacja**		
	Czytelniczy konkurs rodzinny		
	Praca pisemna uczniów		czerwiec
	Ankieta		czerwiec
	Analiza „dokumentacji czytelniczej" prowadzonej w klasowych		czerwiec

	biblioteczkach		
	Analiza dokumentów Klubu miliona słów		czerwiec

ZAŁĄCZNIKI:

1. LIST DO RODZICÓW W SPRAWIE BIBLIOTEKI KLASOWEJ
2. ETYKIETA PODAROWANEJ KSIĄŻKI
3. FORMULARZ KSIĄŻKI REKOMENDOWANEJ PRZEZ UCZNIÓW
4. DZIENNIK CZYTELNICZY
5. TABELA ROZWOJU CZYTELNICZEGO
6. INNE METODY WARTE STOSOWANIA

LIST DO RODZICÓW W SPRAWIE BIBLIOTEKI KLASOWEJ

Drodzy Rodzice,

lektura na lekcjach jest głównym ośrodkiem zainteresowania i na początku roku szkolnego chcielibyśmy podzielić się z Wami kilkoma przemyśleniami na temat czytania.

Czytanie to umiejętność. Jedyny sposób na to, by ją zdobyć, jest właśnie czytanie – twierdzenie to jest prawdziwe zarówno w wypadku czytających biegle, jak i czytających niechętnie. Mając to w pamięci, obieramy sobie za cel doprowadzenie do tego, ze Państwa córka lub syn przeczyta w ciągu tego roku szkolnego dwa miliony słów. Dla przeciętnego ucznia przeczytanie dwóch milionów słów oznacza czytanie przez czterdzieści minut dziennie. Zrobimy wszystko, by zmotywować Wasze dziecko do czytania zarówno dla szkoły, jak i dla przyjemności. Niektóre lektury (lektura to czytanie, nie książka obowiązkowa – także czasopisma) zostaną zadane, jednak Wasze dzieci będą miały możliwość samodzielnego wyboru książek do czytania.

By pomóc Państwa dziecku osiągnąć cel, jakim jest przeczytanie dwóch milionów słów, nauczyciele Szkoły Podstawowej w Trybszu opracowali na ten rok szkolny projekt edukacyjny „Czytam, więc jestem czyli Lekturiada" .Wśród metod pracy znalazła się klasowa biblioteczka. Zbiory takiej klasowej biblioteczki są dostępne dla każdego ucznia, który chce wybrać tytuł do czytania dla przyjemności.

Badania wskazują, że dostępność książek jest czynnikiem motywującym dzieci do czytania. Uczniowie otoczeni w szkole i w domu przez książki czytają więcej, czytają lepiej.

Dodamy, że w klasowych biblioteczkach znajdą się książki na poziomie od szkoły podstawowej poprzez gimnazjum do średniej. Także pozycje z prywatnych bibliotek nauczycieli.

Każdy uczeń, który będzie korzystał z klasowej biblioteczki, musi dać list Rodzicom do podpisu, co oznacza, ze został przeczytany. Od Państwa oczekujemy wsparcia naszych działań poprzez motywowanie dzieci do aktywnego udziału w programie.

A może Państwo coś zaproponujecie i pożyczycie do klasowej biblioteczki?

Czytajmy!

z poważaniem

……

Etykieta podarowanej książki

Dla klasowej biblioteczki **w Szkole Podstawowej w ……..** **Książkę podarował/a ……..**
Notatka :

KAPITAŁ LUDZKI NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI
ORE Ośrodek Rozwoju Edukacji
UNIA EUROPEJSKA EUROPEJSKI FUNDUSZ SPOŁECZNY

Formularz książki rekomendowanej przez uczniów

polecam ……	miejsce na okładkę
tytuł: autor: gdzie można znaleźć komu podobałaby się ta książka i dlaczego	polecane przez klasa

Dziennik czytelniczy – miesiąc ……

Imię i nazwisko, klasa dziecka ……

K- książka

G- gazeta

C- czasopismo

I -inne

	Data	K	G	C	I	Autor i tytuł	ile minut	podpis rodzica
1.								
2.								
3.								
4.								
5.								
6.								
7.								

Tabela rozwoju czytelnictwa

lp.	imię i nazwisko	liczba godzin spędzonych na czytaniu											
		5	10	15	20	25	30	35	40	45	50	55	60
1.													

Rejestr lektur

teksty przeczytane przez …….			**klasa …..**			
tę rubrykę wypełniamy w czerwcu całkowita liczba godzin spędzonych w tym roku na czytaniu ……. całkowita liczba przeczytanych w tym roku dzieł …….. całkowita liczba przeczytanych w tym roku słów ……			data rozpoczęcia lektury	data ukończenia lektury	liczba przeczytanych stron	ocena
tytuł	**autor**	**gatunek**				

gatunki : biografie, horror, opowiadanie, sport, literatura faktu, kryminał, humor, dramat, klasyka, fantasy, historyczne, poezja, science fiction, powieść przygodowa, podróżnicza, obyczajowa, młodzieżowa,…….

Inne metody pracy:

ULUBIONE PIERWSZE ZDANIA

1. Pytamy uczniów, ilu z nich ma problem z wymyśleniem pierwszego zdania wypracowania
2. Zauważamy, że nawet pisarze mają z tym problem!!!
3. Przeczytamy kilka pierwszych zdań z książek.
4. W zeszycie uczniowie, w miarę upływu roku szkolnego, zapisują pierwsze zdania z książek, rozdziałów, artykułów.
5. Przynajmniej raz w roku tworzymy gazetkę – tablicę informacyjną „ULUBIONE PIERWSZE SŁOWA" – na paskach papieru uczniowie zapisują pierwsze zdania i tworzą kolaż.=
6.

ZŁOTE MYŚLI O KSIĄŻKACH

1. Na w/w tablicy wyznaczamy miejsce „Myśl tygodnia".
2. Wieszamy co tydzień inną myśl.
3. Każemy im ją przepisać do zeszytu (wymienionego w projekcie) i skomentować.

sentencja	moje przemyślenia

4. Pod koniec semestru/roku każemy uczniom wybrać jeden cytat i omówić w sposób :

- wygłoś trzyminutowe wystąpienie zainspirowane tym cytatem
- napisz wypracowanie na temat związku cytatu z tobą

KTO MIESZKA W TWOIM DOMU?

1. Przedstawiamy uczniom listę dziesięciu pisarzy „mieszkających" w naszej domowej bibliotece, ale nie mówimy tego uczniom.
2. Pytamy, ilu z nich znają. Co ich łączy.
3. Podajemy po dyskusji swoją odpowiedź – mieszkają w naszym domu.
4. Czytamy fragment jednego z pisarzy.
5. Niech uczniowie stworzą listę dziesięciu pisarzy, z którymi chcieliby mieszkać.

TABELA ROZWOJU CZYTELNICZEGO (o której mowa w projekcie)

1. Powiększamy do wymiarów plakatu.
2. Gdy ktoś ukończy 5-godzinny kurs czytania –wklejamy gwiazdkę lub inną naklejkę (albo uczeń sam sobie wkleja)
3. Kiedy uczeń przeczyta milion słów –w środku gwiazdy jego zdjęcie
4. Gwiazdy mogą wisieć na sznurku pod sufitem!!!

TEGO NIE WIEDZIAŁEM

1. Prosimy uczniów, by notowali, czego się nauczy czyli czytając w domu – na początku miesiąca, a uczniowie przynoszą pod koniec.
2. Uczeń dzieli się jednozdaniową wypowiedzią na temat najbardziej interesującej rzeczy, której się dowiedział.
3. Każemy uczniom na niewielkiej kartce przedstawić zdobytą wiedze za pomocą symbolu lub pisemnie.
4. Na w/w tablicy tworzymy kącik „Tego nie wiedziałem!" i przypinamy tworząc kolaż.

KSIĄŻKI POLECANE PRZEZ UCZNIÓW

1. Polecamy uczniom wypełnić formularz (załącznik)
2. Przypinamy na w/w tablicy

SŁOWA MĄDROŚCI

1. Uczniowie czytając wpisują do zeszytu (była o nim mowa wyżej) mądrości wyczytane w książkach.

2. Raz na jakiś czas każdy uczeń przynosi wyczytaną sentencję i wiesza na w/w tablicy.

PROJEKT EDUKACYJNY
MOJA MAŁA OJCZYZNA

Uczestnicy: klasa 4, 5

Czas : 7 tygodni

Cel główny:

- Uczeń poznaje najbliższe środowisko i specyfikę regionu;

Cele szczegółowe:

- Uczeń poznaje środowisko kulturowe własnej miejscowości i regionu;
- Uczeń potrafi dostrzec zmiany zachodzące w środowisku kulturowym swojej miejscowości;
- Uczeń poznaje historię własnej miejscowości;
- Uczeń poznaje podania i legendy regionu;
- Uczeń potrafi pozyskiwać i korzystać z różnych źródeł informacji;
- Uczeń umie porządkować i przekazywać zebrane informacje w formie czytelnej;
- Uczeń umie wyciągać wnioski;
- Uczeń ma poczucie więzi z miejscowością i regionem;
- Uczeń ma poczucie świadomości dziedzictwa kulturowego własnego regionu;
- Uczeń umie współpracować w grupie i bierze odpowiedzialność za pracę w grupie;

Obszary tematyczne:

- Dziedzictwo kulturowe;
- Środowisko przyrodnicze- turystyka;
- Folklor;
- Sposób życia mieszkańców;

Edukacja	Treści nauczania	Kształcone kompetencje
Polonistyczna	• Poeci spiscy : M. Waniczkowa, B. Paluch, R. Kowalczyk; • Legendy i podania spiskie; • Słownictwo gwarowe fonetyka- głoska a litera, akcent; • Wyrazy zapożyczone; • Formy wypowiedzi: list, opowiadanie twórcze i odtwórcze opis, próby notatki, relacjonowanie;	• Praca z tekstem; • Czytanie ze zrozumieniem; • Komunikowanie się; • Słuchanie ze zrozumieniem; • Umiejętność posługiwania się różnymi tekstami kultury; • Rozpoznawanie elementów kultury; • Wygłaszanie z pamięci tekstów ; • Korzystanie z różnych źródeł – encyklopedie, słowniki, prasa...; • Gromadzenie i selekcjonowanie materiału;

Historyczna	• Obrazy z dziejów Spisza i naszej miejscowości; • Przemiany wynikłe z wydarzeń historycznych; • Wybrane postacie historyczne: W. Halczyn, ks. Stanek, J. Pluciński; • Historia naszej miejscowości; • Historia zabytkowego kościoła; • Historia innych instytucji – szkoła, remiza OSP, Urbar...; • Znaczenie pracy w życiu mieszkańców naszej wsi; • Emigracja; • Zagospodarowanie terenu; • Rozwój miejscowości;	• Rozumienie norm życia w społeczności; • Dokonywanie samodzielnej identyfikacji kulturowej; • Dostrzeganie związków między teraźniejszością a przeszłością; • Odczytywanie i opis różnych źródeł informacji;
Sztuka	• Strój regionalny –odmiana trybska; • Przyśpiewki i pieśni ludowe z naszej miejscowości; • Tańce naszego regionu;	• Posługiwanie się środkami wyrazu plastycznego i muzycznego; • Śpiewanie piosenek; • Taniec ; • Własne widzenie świata poprzez ekspresję plastyczną;

OPIS PROJEKTU:

Zadanie główne	**Zadania szczegółowe**	**Uwagi**
Gromadzenie materiałów	1. Wyszukać w dostępnych źródłach informacje o naszej miejscowości. 2. Wyszukać informacje o zabytkach – historycznych i przyrodniczych. 3. Ułożyć zagadki o tych obiektach.	
Przygotowanie trasy wycieczki po najbliższej okolicy wraz z harmonogramem	1. Wyszukać w dostępnych źródłach informacji o szlakach turystycznych przebiegających przez naszą miejscowość i gminę. 2. Zaplanować wycieczkę z uwzględnieniem pomnika przyrody, architektury i innego obiektu. 3. Narysować mapkę (trasę) wycieczki.	
Prezentacja folkloru naszej wsi	1. Wyszukać informację dotyczącą stroju naszej miejscowości. 2. Przeprowadzić akcję zbierania przedmiotów do naszego szkolnego muzeum, a także strojów .	

	3. Wykonać prace plastyczne na ten temat. 4. Nauczyć się pieśni i tańca z naszego regionu. 5. Utworzyć mini- słownik wyrazów gwarowych.	
Prezentacja naszej wsi	1. Wykonać album o naszej wsi. 2. Wykonać zbiorek poezji o naszej miejscowości. 3. Przedstawić historię naszej miejscowości. 4. Napisać artykuł o naszej wsi do gazety. 5. Wykonać folder naszej miejscowości.	

Metody pracy nad projektem:

- Praca w grupach;
- Praca indywidualna;
- Praca z tekstem;
- Wywiady z mieszkańcami;

Zajęcia dydaktyczne – blok humanistyczny

Czas	**Tematyka bloku w tygodniu (7 godzin- 6 j.pol.+1 hist)**
1 tydzień	1. Zjazd rodziny …… – poznajemy członków rodziny ……. Pisownia wielkich liter. 2. Planowanie pracy nad projektem. 3. Jak być reporterem? – piszemy sprawozdanie. 4. Nasz region wśród innych w naszym kraju. <u>Praca samodzielna ucznia:</u> • *Napiszę relację z wydarzenia w mojej wsi.* • *Napiszę opowiadanie opisujące losy jednego z dziadków lub jednej z babć na podstawie rozmowy z nimi.*
2 tydzień	1. Korzystamy z różnych słowników. 2. Różnice między głoską a literą. Akcent. Język w naszej miejscowości. 3. Legendy naszego regionu. 4. Czy naszą miejscowość zamieszkiwali tylko Polacy? Co to jest tolerancja? <u>Praca samodzielna ucznia:</u> • *Sporządzę plan wybranej legendy i napiszę na jego podstawie opowiadanie.* • *Sporządzę słownik wyrazów gwarowych według zadania z projektu.* • *Wymienię mniejszości narodowe mieszkające kiedyś w naszej miejscowości.*
3 tydzień	1. Doskonalimy nasz warsztat pisarski- wymyślamy opowiadania związane z naszymi ulubionymi miejscami w naszej wsi. 2. Poeci naszego regionu.

	3. Tworzymy własne wiersze o naszej miejscowości. 4. Wielkie postacie naszego regionu. <u>Praca samodzielna ucznia:</u> • *Napiszę opowiadanie.* • *Napiszę wiersz.* • *Dowolną techniką plastyczną wykonam ilustrację do wybranej przez siebie legendy.* • *Sformułuję kilka pytań, które chciałbym zadać wybranej postaci historycznej z naszego regionu.*
4 tydzień	1. Interpunkcja w zdaniach. 2. Przygotowujemy inscenizację wybranej legendy . 3. Pisownia wyrazów z „ó”, „u”. 4. Gdyby pomniki przemówiły – postacie wielkich Polaków. <u>Praca samodzielna ucznia:</u> • *Poprawnie napiszę dyktando .*
5 tydzień **(więcej historii)**	1. Poznajemy bajkę A. Mickiewicza „Przyjaciele” 2. Relacjonujemy wydarzenia z oszmiańskiego powiatu. 3. Mam tak samo jak ty... historia naszej miejscowości. <u>Praca samodzielna ucznia:</u> • *Napiszę poprawnie relację.* • *Napiszę historię naszej miejscowości.*
6 tydzień **(sam język polski)**	1. Lekcje z powieścią „Spotkanie nad morzem”. <u>Praca samodzielna ucznia:</u> • *Napiszę zadanie klasowe.* • *Wykonam zadania zaproponowane przez nauczyciela.*
7 tydzień	PODSUMOWANIE PROJEKTU 1. Test – czytanie ze zrozumieniem. 2. Test – nasza miejscowość. 3. Przygotowanie wystawki. 4. Prezentacja albumów i folderów. 5. Recytacja wierszy. Opowiadanie wybranych legend.

KARTY PRACY DLA UCZNIÓW

KARTA NR 1

ZADANIA DLA CIEBIE :

- Przygotuj materiały do wykonania albumu – widokówki, może zdjęcia, kolorowy papier, klej, nożyczki;
- Zaprojektuj stronę tytułową albumu;
- Zgromadź przewodniki, słowniki i inne źródła informacji o miejscowości (mogą być wycinki z gazet);

KARTA NR 2

ZADANIA DLA CIEBIE:

- Wybierz wydarzenia z historii naszej wsi i zaznacz je na taśmie czasu;
- Przedstaw historię naszej miejscowości w dowolnej dla ciebie formie – kronika, roczniki, opowieść;

KARTA NR 3

ZADANIA DLA CIEBIE:

- Wymyśl trasę wycieczki z uwzględnieniem zabytków i innych obiektów.
- Narysuj jej tras

KARTA NR 4

ZADANIA DLA CIEBIE:

- Wykonaj kartę zabytku

NAZWA:	DATA POWSTANIA:	AUTOR:

OPIS	FOTOGRAFIA LUB RYSUNEK:

Projekt edukacyjny klasa 4

„Moja mała historia – moja rodzina”

realizatorzy: klasa 4 szkoły podstawowej

treści i kompetencje realizowane w poszczególnych edukacjach:

Edukacja	Treści nauczania	Kształcone kompetencje
Polonistyczna	• Czytanie głośne i wyraziste tekstów kultury związanych z domem dziecka i rodziną; • Ustne opowiadanie i dialogi na temat domu rodzinnego; • Uzasadnianie wypowiedzi; • Nazywanie uczuć; • Nazwy pokrewieństwa w rodzinie; • Pisemne opowiadanie; • Próby tworzenia mini- kroniki;	Uczeń: • Potrafi w porządku chronologicznym opowiedzieć o wydarzeniach rodzinnych; • Rozumie i nazywa więzy pokrewieństwa w swojej rodzinie; • Dobiera właściwe określenia, właściwie nazywa cechy osób, uczuć; • Umie uzasadnić wypowiedź;
Historyczna	• Życie w rodzinie; • Co rodzina daje człowiekowi; • Drzewo genealogiczne; • Dzieje rodziny; • Region, z którego pochodzi rodzina; • Moi przodkowie, ich szkoła, praca, życie codzienne; • Moja rodzina i ważne wydarzenia z przeszłości; • Tradycje w rodzinie: znane osoby w rodzinie, obyczaje, przepisy kulinarne, przezwiska, najczęściej wybierane zawody;	Uczeń: • Wie, że instytucja rodziny istniała we wszystkich epokach i kulturach ; • Potrafi wymienić korzyści płynące z życia w rodzinie; • Zna i stosuje pojęcia: „teraźniejszość”, „przeszłość”, „pokolenie”, „przodkowie”, „tradycja”; • Wiąże historię rodziny z historią kraju; • Wyszukuje informacje na temat rodziny, korzystając ze źródeł materialnych i niematerialnych; • Gromadzi i przetwarza informacje, używając różnych form wypowiedzi; • Formułuje pytania ukierunkowane na zdobywania informacji;
regionalna	• Elementy historii regionalnej; • Związek historii regionu z historią rodziny; • Tradycja własnej rodziny;	Uczeń: • Umie dostrzec związki łączące tradycję rodzinną z tradycjami regionu;

ekologiczna	• Najbliższe otoczenie ucznia teraz i w przeszłości: dom, gospodarstwo, rodzina, sąsiedztwo; • Zagospodarowanie terenu w miejscu zamieszkania ucznia; • Rola warunków naturalnych i czynników pozaprzyrodniczych;	Uczeń: • Rozumie znaczenie troski o środowisko przyrodnicze i kulturowe; • Rozróżnia różnice w stylu życia ludzi;
Plastyczna i muzyczna	• Ilustracja tekstu; • Wykonanie drzewa genealogicznego mojej rodziny;	Uczeń: • Potrafi opracować drzewo genealogiczne swojej rodziny; • Zna przodków; • Rozróżnia pojęcia: „ród”, „rodzina”;
Wychowawcza	• Najbliżsi i więzy łączące z nimi kodeks dobrego zachowania; • Stosowność stroju do miejsca i sytuacji;	Uczeń: • Widzi potrzebę poznania swoich najbliższych; • Zna zasady zachowania w różnych sytuacjach;

W projekcie wykorzystane zostaną następujące teksty kultury:

- Cz. Miłosz: „Droga”, „Ganek”, „Ojciec objaśnia”,
- K. Iłłakowiczówna: „Babunia”
- L. M. Montgomery: „Ania z Zielonego Wzgórza” (fr .)
- F. Burnett: „Tajemniczy ogród”;
- Teksty związane z tematem, wybrane przez nauczyciela;

Cele projektu:

<u>Poznawcze:</u>

- Poznanie celu istnienia rodziny;
- Rozbudzenie zainteresowania bliższą i dalszą przeszłością poprzez historię rodziny widzianą własnymi oczyma;
- Poznanie pojęć: *tradycja, drzewo genealogiczne, ród, rodzina, przeszłość;*
- Poznanie różnorodnych świadectw przeszłości;
- Poznanie dawnych zwyczajów rodzinnych i prawdy o minionych wydarzeniach;

<u>Kształcące:</u>

- Doskonalenie umiejętności prowadzenia wywiadów, ankiet i przygotowanie inscenizacji;
- Wyrabianie nawyku gromadzenia i prawidłowego przechowywania dokumentów, pamiątek rodzinnych;
- Rozwijanie umiejętności ustnego i pisemnego wypowiadania się;

KAPITAŁ LUDZKI NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI
ORE Ośrodek Rozwoju Edukacji
UNIA EUROPEJSKA EUROPEJSKI FUNDUSZ SPOŁECZNY

Wychowawcze:

- Szacunek dla korzeni, tradycji, starszych, dziejów innych rodzin;
- Dbałość o zachowanie i kultywowanie tradycji;
- Rozwijanie wrażliwości i poczucia piękna przeszłości;
- Świadoma postawa patriotyczna i obywatelska motywująca do uczestnictwa w życiu lokalnym;

OPIS PROJEKTU

LP.	ZADANIE	TERMIN	CO DO OCENY	UWAGI
1.	Zbieranie danych o własnej rodzinie na podstawie : • Wywiadów; • Ankiety przygotowanej przez ucznia; • Albumów; • Kronik i pamiątek rodzinnych;	2 tygodnie	• Terminowość; • Różnorodność źródeł; • Umiejętność formułowania pytań w ankiecie;	Spotkanie z n- lem j. polskiego, historii;
2.	Opracowanie materiału	2 tygodnie	• Umiejętność selekcji materiałów; • Umiejętność „przetwarzania materiału”; • Ważność przedstawionego materiału dla pracy;	Przegląd materiałów z n-lem
3.	Zaplanowanie i wykonanie drzewa genealogicznego	2 tygodnie	• Oryginalność pomysłu; • Estetyka wykonania; • Kompozycja; • Czytelność;	Pomoc n-la sztuki;
4.	Przygotowanie planu prezentacji	1 tydzień	• Umiejętność rozplanowania w czasie;	Pomoc n-la prowadzącego projekt
5.	Prezentacja	1 tydzień	• Realizacja tematu; • Wykorzystanie czasu; • Umiejętność przekazywania informacji; • Forma wypowiedzi; • Konstrukcja; • Umiejętność zainteresowania słuchaczy;	

Przez cały czas trwania projektu dzieci otrzymują od nauczyciela „instrukcje”:

Instrukcja nr 1:

Witaj !

Przed Tobą kilka tygodni pracy, ale bardzo przyjemnej pracy. To opisanie historii Twojej rodziny. W tym celu:

1. Ułóż pytania, które zadasz swoim dziadkom, babciom, ciociom, wujkom. Pamiętaj, by były to pytania o przeszłość, o Twoich przodków. Nie muszą to być tylko suche fakty. Może w Twojej rodzinie są jakieś postacie – legendy?
2. Odszukaj stare zdjęcia, pamiątki. Możesz też wykonać ilustracje do opowieści swoich bliskich.
3. Po dwóch tygodniach pokaż nauczycielowi języka polskiego i historii, co przygotowałeś. Po ich uwagach możesz zacząć opisywać historię rodziny na czysto. Możesz ozdobić ją nie tylko swoimi rysunkami, ale i starymi i nowymi fotografiami. Może ktoś dorosły zechce przepisać Ci ją na maszynie lub komputerze, a może zrobisz to Ty?
   Może nawet ją oprawisz według swojego pomysłu?

Powodzenia !

Instrukcja nr 2:

Dzień dobry!

Napisana i oceniona historia rodziny? To wspaniale! Czas na kolejne zadania!

1. Wymyśl i narysuj „na brudno” drzewo genealogiczne swojej rodziny.
2. Pokaż je nauczycielowi sztuki, a następnie przygotuj „na czysto”.

Pamiętaj, że od Ciebie zależy, jak będzie zależało drzewo!!

Masz na to 2 tygodnie.

Trzymam kciuki!

Instrukcja nr 3:

Jak praca?

Przed Tobą ostatnie, najważniejsze zadanie:

To, co do tej pory zgromadziłeś i wykonałeś sam, przedstawisz kolegom i koleżankom z klasy, ale przede wszystkim zaproszonym rodzicom. Dlatego też:

1. Jeszcze raz przeczytaj historię swojej rodziny, aby móc ją opowiedzieć innym. Staraj się opowiadać barwnie, żywo, pomyśl, co opowiesz najpierw, co potem. Możesz swoje opowiadanie urozmaicić ułożonymi przez siebie wierszykami lub piosenkami o Twojej rodzinie. Naucz się także opowiadać o drzewie genealogicznym.
2. Jeżeli chcesz, możesz także opowiedzieć o przyniesionych przez siebie pamiątkach rodzinnych.
3. Staraj się, aby czas Twojego wystąpienia nie przekroczył 10 minut.

Pamiętaj, że możesz liczyć na nauczycieli! Poczuj się jak kustosz rodzinnego muzeum!!!

Życzę twórczych pomysłów!!

Propozycja kryteriów ocen:

Element oceny	**Celujący**	**Bardzo dobry**	**Dobry**	**Dostateczny**	**Dopuszcza-jący**
Realizacja tematu	• Wystąpienie precyzyjne, odpowiada tematowi; • Materiał wyselekcjonowany; • Przedstawiono wszystkie związki przyczynowo - skutkowe; • Wypowiedź spójna;	• Wystąpienie precyzyjne, odpowiada tematowi; • Materiał poddano selekcji; • Wskazano na wiele związków; • Wypowiedź spójna;	• Wystąpienie odpowiada tematowi; • Materiał poddano częściowej selekcji, sporo niepotrzebnego materiału; • Niewielka liczba powiązań; • Próby spójności;	• Wystąpienie w znacznym stopniu odpowiada tematowi; • Próby selekcji materiału; • Brak związków przyczynowo-skutkowych; • Brak spójności;	• Wystąpienie nie na temat;
Konstrukcja wypowiedzi	• Logiczna, zwarta, elementy powiązane w spójną całość; • Wyraźny	• Znaczna część materiału poprawnie uporządko	• Część materiału uporządkowana; • Zachowana	• Materiał uporządkowany w niewielkim stopniu; • Chaotyczn	• Materiał nieuporządkowany; • Brak wyraźnych propozycji;

	wstęp, rozwinięcie, zakończenie	Wana; • Zachowana trójczłono wość konstrukcji;	trójczłono wa konstrukcj a	a konstrukcj a	
Forma wystąpieni a	• Wykorzystan o w pełni wyznaczony czas; • Wypowiedź zainteresował a innych uczniów; • Dobry kontakt z odbiorcami, mówienie z przekonaniem ;	• Wykorzysta no w pełni wyznaczony czas; • Wypowiedź w znacznej części interesowała innych uczniów; • W znacznej części dobry kontakt ze słuchaczami;	• Czas wykorzyst ano, ale zdarzały się chwile milczenia; • Wypowied ź od czasu do czasu przyciągał a innych; • Od czasu do czasu dobry kontakt z odbiorcą;	• Czas nie został wykorzyst any lub został przekroczo ny; • Zdarzały się momenty interesując e, choć wypowied ź nie przyciągał a uwagi innych, w znacznej części monotonna ; • Wypowied ź bez przekonani a próby nawiązania kontaktu;	• Zostało lub zabrakło sporo czasu; • Wypowiedź nie przyciągała uwagi innych, monotonna; • Wypowiedź bez przekonania i bez kontaktu z odbiorcami;

BIERZEMY BYKA ZA ROGI CZYLI…

OSWAJAMY ORTOGRAFIĘ

WSTĘP

Zapamiętujemy szybciej i trwale, kiedy angażujemy do pracy dwie półkule mózgowe: lewą, tzw. "profesorską" i prawą, czyli "artystyczną". Lewa półkula odpowiedzialna jest między innymi za myślenie logiczne, analizę, mowę. Natomiast prawa to obrazy, wyobraźnia, intuicja.

Dziecko lepiej zapamięta zasady ortograficzne i pisownię trudnych wyrazów, kiedy będzie mogło wzmocnić zapamiętywanie poprzez skojarzenia, wyobrażenia i emocje.

Proponowany zestaw ćwiczeń ortograficznych ma pokazać dziecku, że ortografia nie jest straszna, że może być przyjemnością i zabawą. Można tworzyć różne historyjki, rozwiązywać rebusy i krzyżówki, układać wierszyki, czy też organizować turnieje ortograficzne zamiast wkuwać słówka na pamięć. Ćwiczenia te pozwolą dziecku włączyć do nauki wyobraźnie i emocje, a przez to osiągnąć sukces w nauce ortografii.

Diagnoza ortograficzna sprawdzała w klasach IV I V następujące umiejętności ortograficzne

- pisownię wyrazów z „ó, u”
- pisownię wyrazów z „rz, ż”
- pisownię wyrazów z „ch, h”
- pisownię wyrazów z „ę, ą”
- pisownię wyrazów z „nie”
- stosowanie zasad interpunkcji
- pisownię wyrazów rozpoczynających sie wielką lub mała literą
- Ponadto w klasie VI sprawdzi się
- pisownię przyimków
- pisownię wyrazów zakończonych na „i,ii,ji”
- pisownię cząstki „ęła”
- pisownię cząstki „by”
- pisownię skrótów

UCZESTNICY
uczniowie klas 4,5,6
CZAS TRWANIA – październik 2011 – maj 2012
CELE
Celem głównym programu jest kształcenie sprawności ortograficznej przez:

- kształcenie koncentracji, spostrzegawczości i uwagi
- utrwalanie poprawnego wzoru graficznego
- kształcenie świadomości i odpowiedzialności ortograficznej
- opanowanie zasad ortograficznych
- umiejętność stosowania zasad w ćwiczeniach

KAPITAŁ LUDZKI NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI
ORE Ośrodek Rozwoju Edukacji
UNIA EUROPEJSKA EUROPEJSKI FUNDUSZ SPOŁECZNY

- rozpowszechnienie idei poprawnego pisania jako podstawowej kompetencji człowieka kulturalnego,
- wdrażanie do podejmowania odpowiedzialności za własny rozwój,
- kształcenie umiejętności zastosowania w praktyce zdobytej wiedzy,
- tworzymy zgrany zespół,
- włączamy się w życie naszej szkoły,
- znamy i stosujemy formy dobrego zachowania w domu i w szkole,
- w świadomy sposób podchodzimy do swojej oceny zachowania
- dbamy o własny rozwój.
- wyłonienie najlepszych ortograficznie klas, a także "Szkolnych Mistrzów Ortografii"
- Wdrażanie do świadomego stosowania nowoczesnych technik ułatwiających naukę ortografii.
- Rozbudzanie i wzbogacanie wyobraźni jako filaru nabywania płynności skojarzeniowej i sprawności tworzenia analogii.
- Kształcenie postaw odpowiedzialnych za napisane słowo oraz wyrażających refleksyjny stosunek do języka ojczystego, zrozumienie konieczności nauki ortografii i przestrzegania przepisów ortograficznych.

OPIS PROGRAMU

Aby program zakończył się powodzeniem, musi być prowadzony systematycznie. Program realizuje się dwutorowo:

1) W klasie wspólnie na zajęciach
2) Indywidualnie przez uczniów

1) każdy uczeń powtarza zasady ortograficzne
2) każdy uczeń zakłada zeszyt do ćwiczeń ortograficznych;
3) codziennie wybiera jeden wyraz (może losować z wyrazów przygotowanych przez nauczyciela) i opracowuje go następująco:
    - ułoży krótkie logiczne 3 zdania z tym wyrazem, jeżeli może, to ułożone w logiczny ciąg przyczynowo –skutkowy)
    - na kartce wykona rysunkowe skojarzenie pisowni tego wyrazu
4) uczniowie co tydzień napiszą krótkie dyktando zawierające wyrazy z całego tygodnia losowane przez poszczególnych uczniów
    - w domu wypiszą wszystkie błędnie napisane wyrazy i uzasadnią ich pisownię
    - zastosują je w ułożonej przez siebie krzyżówce lub rebusie ,
5) w klasie zakładamy **WIELKĄ KSIĘGĘ SKOJARZEŃ,** której każdy może korzystać – kartki z rysunkami pochodzą od dzieci
6) uczniowie wykonują gry ortograficzne – lizaki, karty
7) w rozgrywkach w klasie na lekcjach można stosować ortogramy, w/w gry, rebusy,
8) grupy uczniów tworzą słowniki tematyczne
9) na koniec Szkolny Turniej Ortograficzny

Przykładowy Wielki Turniej Ortograficzny

Biorą w nim udział wszystkie klasy , a także ich reprezentanci.
Klasy rozwiązują zadania grupowe.
Reprezentanci rozwiązują zadania indywidualne.
Przy rozwiązywaniu zadań grupowych klasy mogą się zwrócić o pomoc do swoich reprezentantów.

System oceniania

Oceniana będzie zarówno praca nad przygotowaniem projektu , jak i jego prezentacja udział w turnieju. Ocena będzie miała charakter punktowy. Będą one wystawiane w dwóch kategoriach: jakość pracy w grupie i praca indywidualna.

Dzięki temu zostanie wyłoniony szkolny mistrz ortografii oraz najlepsza ortograficznie klasa

Podział zadań

- **Nauczyciel języka polskiego-** przygotowanie zadań i sprawdzanie. Prezentacja i podsumowanie. Przygotowanie dekoracji sali gimnastycznej.
  Efekty pracy uczniów będą przedstawiane na tablicy szkolnej po każdej z 5-ciu części .Najlepsi uczniowie na koniec roku szkolnego otrzymają szarfy „ Szkolny Mistrz Ortografii"
- **Wychowawcy klas -** przygotowanie okrzyków i piosenek klasowych
  - Najlepsza ortograficznie klasa zostanie nagrodzona słodyczami.

  W teście będzie można uzyskać 100 punktów
  Aby możliwe było porównanie umiejętności uczniów uzyskane wyniki przeliczy się na procenty.

Zadania dla klas rozpisane na cztery etapy należy przeprowadzać systematycznie w trakcie całego roku szkolnego

Projekt edukacyjny wokół cyklu powieści

„Z Tomkiem Wilmowskim podróżujemy po świecie"

Cykl podróżniczo –przygodowych książek Alfreda Szklarskiego jest doskonałym odnośnikiem do wielu polonistyczno – historyczno –przyrodniczych zagadnień. Projekt opracowano z myślą o klasie 6, głównie na przedmioty humanistyczne. Warto jednak rozszerzyć go o treści przyrodnicze, artystyczne. Wymaga to jednak współpracy z innymi nauczycielami. Tematyka zawarta w cyklu o Tomku jest tak bogata, że wokół niej można zbudować cały program. Porusza problemy nie tylko przygód, ale i tolerancji, historii, ekologii i szereg innych.

Zamysłem projektu jest omawianie wszystkich tomów jednocześnie. Na pierwszy rzut oka wydaje się to niemożliwe, ale warto spróbować. W mojej szkole realizowałam go dwa razy, zawsze z dobrym efektem. Oczywiście, można zawsze lepiej, ale jeżeli w efekcie dzieci sięgną po wszystkie tomy, to warto…

Klasę należy podzielić na tyle grup ile części chcemy omówić. Ja zawsze omawiam wszystkie. W klasie o małej liczbie uczniów każde dziecko czyta inną część.

W opracowaniu znalazły się zadania ogólne i propozycje konkretnych tematów lekcji języka polskiego i historii. Uczę obu przedmiotów, zatem łatwiej mi integrować treści. Wszystkie te zajęcia tworzą cykl, który oczywiście można (i trzeba) modyfikować.

Zapraszam do lektury i … powodzenia!

Edukacja	Treści
Polonistyczna	uczeń: • czyta ze zrozumieniem • posługuje się formami wypowiedzi: opis postaci, opowiadanie, opowiadanie z dialogiem, dziennik podróży, list, opisy- krajobrazu, sytuacji, sprawozdaniem z lektury, zaproszeniem • gromadzi słownictwo i informacje z lektury • poprawnie wypowiada się w piśmie i mowie • zna postać autora • zna związki frazeologiczne • pisze poprawnie nazwy geograficzne • znajduje informacje w słownikach, encyklopediach
Historyczna	• rozumie sytuację Polaków pod zaborami i w późniejszym czasie • zna przyczyny spiskowej działalności bohaterów • zna okoliczności rusyfikacji • zna polskich odkrywców i okoliczności dokonywania przez nich odkryć

	• zna wybrane fakty historyczne dotyczące różnych krajów
Czytelnicza	• sięga po kolejne części o przygodach bohatera • sięga po inne pozycje tego autora • sięga po książki podróżniczo –przygodowe • CZYTA

OPIS PROJEKTU

CZĘŚĆ I -

Praca z tekstem indywidualnie

Lp.	Zadanie	Termin	Ocena
1.	Przeczytaj książkę	3 tygodnie	----------
2.	Wykonaj mapkę podróży Tomka w trakcie czytania	2 tygodnie	z przyrody
3.	Wyobraź sobie, że jesteś Tomkiem Wilmowskim. Napisz opowiadanie o najciekawszej przygodzie z przeczytanej przez siebie książki. a) zapisz je b) zaprezentuj ustnie c) wykonaj do niego ilustrację	2 tygodnie	a) z j. polskiego b) z j. polskiego c) z plastyki
4.	Napisz sprawozdanie z przeczytanej książki wg schematu: a) autor b) tytuł c) bohaterowie d) miejsce akcji e) 4-6 zdań o treści f) 2- 3 zdania zachęcające do przeczytania	2 tygodnie	z j. polskiego
5.	O jakich podróżnikach dowiedziałeś się z lektury? (2 postacie). Znajdź o nich informacje.	2 tygodnie	z historii
6.	Opowiedz o jednym historycznym wydarzeniu z miejsca akcji.	2 tygodnie	z historii
7.	Wszystkie zebrane i opracowane informacje umieść na plakacie		z plastyki

CZĘŚĆ II- propozycje lekcji j. polskiego i historii

Język polski

Zajęcia nr 1

Temat: **Rozpoczynamy podróż z Tomkiem Wilmowskim**

cele:

- zapoznanie z elementami świata przedstawionego
- przypomnienie zasad pisania zaproszenia
- wzbudzenie ciekawości świata
- rozwijanie wyobraźni

czas trwania – 1-2 lekcje
przebieg zajęć:

1. Prezentacja przez uczniów wykonanej mapki podróży – zgodnie z chronologią cyklu. Mapki prezentują poszczególni uczniowie.
2. Przypomnienie elementów świata przedstawionego: bohaterowie, miejsce, czas
3. Wspólne uzupełnianie karty pracy (załącznik nr 1)
4. Pisanie zaproszenia na konferencję prasową Tomka Wilmowskiego.
5. Zadanie domowe:
6. uczniowie otrzymują od nauczyciela pytania, na które przygotują odpowiedź w 2-3 zdaniach (każdy będzie Tomkiem – załącznik nr 2)
7. przypomnij sobie napisane przez siebie opowiadanie o najciekawszym zdarzeniu z lektury; przygotowałeś je ustnie i pisemnie- czeka Cię konkurs

Załącznik nr 1

lp.	Tytuł	Miejsce i czas	Najważniejsze wydarzenia	Bohaterowie
1.	„Tomek w krainie kangurów”		1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.	
2.	„Tomek na Czarnym Lądzie”		1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.	

3.	„Tomek na wojennej ścieżce”		1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.	
4.	„Tomek na tropach Yeti”		1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.	
5.	„Tajemnicza wyprawa Tomka”		1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.	
6.	„Tomek wśród łowców głów”		1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.	
7.	„Tomek u źródeł Amazonki”		1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.	
8.	„Tomek w Gran Chaco”		1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.	

9.	„Tomek w grobowcach faraonów”		1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.	

Załącznik nr 2

„Tomek w krainie kangurów”

1) Jak wyglądały lekcje w szkole w Warszawie pod zaborami?
2) Dlaczego wychowywało Cię wujostwo Karskich?
3) Jak poznałeś Sally?
4) Kim jest Dingo?
5) Opowiedz o najciekawszej przygodzie.

„Tomek na Czarnym Lądzie”

1) Dlaczego Smuga był chory i kto go uratował?
2) Co to jest okapi?
3) Jak wyglądało spotkanie z wężem?
4) Jak polowałeś na goryle?
5) Opowiedz o najciekawszej przygodzie.

„Tomek na wojennej ścieżce”

1) Jak uwięzili Cię Indianie?
2) W jaki sposób poznałeś Czerwonego Orła?
3) Jak uwolniłeś Czarną Błyskawicę?
4) Dlaczego bosman Nowicki znalazł się w niewoli?
5) Opowiedz o najciekawszej przygodzie.

„Tomek na tropach Yeti”

1) Co lub kto to jest Yeti?
2) Co spotkało Cię w Tybecie?
3) Kim była Sita?
4) Dlaczego Smuga wybrał Azję za cel kolejnej podróży?
5) Opowiedz o najciekawszej przygodzie.

„Tajemnicza wyprawa Tomka”

1) Jaki był prawdziwy cel podróży na Syberię?
2) Jak uwolniono Zbyszka Karskiego?
3) Kim byli Buriaci?
4) Jak przebiegała podróż parowcem?
5) Opowiedz o najciekawszej przygodzie.

„Tomek wśród łowców głów”

1) Co to znaczy „łowcy głów”?
2) Po co pojechaliście w ten rejon świata?
3) Dla czego Papuasi byli dla was nieprzyjaźni?
4) Jakie było ostatnie życzenie Sally?
5) Opowiedz o najciekawszej przygodzie.

„Tomek u źródeł Amazonki”

1) Kim była Natasza ?
2) W jaki sposób dostaliście się do niewoli?
3) Jak udało się wam uciec?
4) Jak zbiera się kauczuk?
5) Opowiedz o najciekawszej przygodzie.

„Tomek w Gran Chaco"

1) Po co pojechałeś do Gran Chaco?
2) Jak uwolnili się Twoi przyjaciele?
3) Jak przebiegała podróż po Ameryce Południowej?
4) Co to jest „gran Chaco"?
5) Opowiedz o najciekawszej przygodzie.

Zajęcia nr 2

Temat: **Rozmowy kontrolowane czyli … wywiad z Tomkiem Wilmowskim**

lub

To było niesamowite zdarzenie – opowiada Tomek

cele:

- kształcenie umiejętności głośnego, publicznego wypowiadania się
- kształtowanie umiejętności wyszukiwania i selekcjonowania wiadomości
- zapoznanie z formą wywiadu
- przygotowanie do pisania opisu osoby
- przygotowanie do próby pisania charakterystyki postaci
- zainteresowanie uczniów przygodami Tomka

czas : 1-2 lekcje

formy i metody: praca z tekstem, wywiad, opowiadanie, drama

Przebieg zajęć:

1. Sala przygotowana jak agencja prasowa. Uczniowie zaopatrzeni w atrybuty podróżnicze- każdy jest Tomkiem w innym momencie.
2. Uczniowie po kolei odgrywają postać Tomka. Odpowiadają na zadawane przez klasę przygotowane wcześniej pytania i prezentują przygotowane wcześniej opowiadania.
3. Podczas prezentacji można na osobnej planszy wypisywać wyrazy charakteryzujące chłopca (załącznik nr 3)
4. Praca domowa:
   a) **Zaznacz fragmenty, w których ujawnią się jakieś cechy Tomka (2)**
   b) **Napisz w imieniu Tomka list do kolegi w Polsce, w którym opowiesz o swojej wyprawie.**

załącznik nr 3

element opisu/ charakterystyki Tomka	słownictwo
przedstawienie postaci	
wygląd zewnętrzny	

KAPITAŁ LUDZKI NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI
ORE Ośrodek Rozwoju Edukacji
UNIA EUROPEJSKA EUROPEJSKI FUNDUSZ SPOŁECZNY

cechy charakteru	
nasza ocena	

zajęcia nr 3

Temat**: Co to za niezwykły bohater czyli próba charakterystyki Tomka.**

Cele:

- przypomnienie opisu postaci
- zapoznanie z ogólnymi zasadami pisania charakterystyki
- ukazywanie pozytywnego wzorca
- wzbudzanie zainteresowania postacią

formy i metody: praca z tekstem

przebieg zajęć:

1. Przypomnienie zasad opisu postaci.
2. Wprowadzenie elementów charakterystyki .
3. Próba napisania charakterystyki z wykorzystaniem słownictwa zgromadzonego na poprzedniej lekcji,
4. Praca domowa:
   a) **Napisz opowiadanie; „Chciałbym mieć takiego przyjaciela jak Tomek" lub „Chciałbym być taki jak Tomek" z wykorzystaniem słownictwa zgromadzonego na lekcjach.**
   b) **zaznacz w książce fragmenty opisu krajobrazu, przyrody**

zajęcia nr 4

Temat : **Tomasz Wilmowski zachwyca się przyrodą.**

cele:

- próba opisu krajobrazu
- uwrażliwianie na piękno przyrody
- zainteresowanie uczniów różnymi miejscami na świecie

czas : 1 lekcja

formy i metody: praca z tekstem

przebieg lekcji

1. Uczniowie odczytują opisy przyrody zaznaczone w domu
2. Wspólnie wyodrębniają cechy opisu przyrody
3. Notatka do zeszytu –cechy opisu krajobrazu
4. Praca domowa:

Na podstawie lektury opisz krajobraz

zajęcia nr 5

Temat: **Ortograficzna podróż z Tomkiem Wilmowskim.**
cele:

- przypomnienie zasad ortograficznych
- kształcenie umiejętności zastosowania zasad
- wzbudzanie szacunku do j. polskiego

czas: 2-3 lekcje
formy i metody: praca z tekstem i słownikami ortograficznymi

przebieg zajęć:

1. Uczniowie wypisują z tekstu swojej powieści wyrazy nazywające zwierzęta, rośliny zawierające trudność ortograficzną. (załącznik nr 4). Po ich wypisaniu układają z nimi opowiadanie.
2. Uczniowie wypisują nazwy rzek, gór, miast. Tworzą od nich przymiotniki. (zał. 5)
3. Uczniowie wypisują nazwiska i imiona bohaterów. Piszą o nich 2-3 zdaniowe wypowiedzi. (zał.6).
4. Uczniowie wypisują nazwy mieszkańców i narodowości i tworzą od nich przymiotniki. (zał.7)
5. Uczniowie znajdują inne wyrazy z trudnościami ortograficznymi, te, których nie używa się na co dzień i tłumaczą ich znaczenie.
6. Praca domowa;
   Wykonaj mini –słowniczek afrykański, australijski… (w zależności, w której części świata jest Tomek). Pamiętaj o porządku alfabetycznym. Wytłumacz obok ich pisownię.

załącznik nr 4

nazwy roślin	nazwy zwierząt
1. 2. 3. 4. 5. 6.	1. 2. 3. 4. 5. 6.

7. 8.	7. 8.

……
……
……
……
……

załącznik nr 5

nazwy miast, wsi, osad		nazwy rzek, jezior, mórz		nazwy gór, pasm	
rzeczownik	przymiotnik	rzeczownik	przymiotnik	rzeczownik	przymiotnik
1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8	1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8	1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8	1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8	1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8	1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8

załącznik nr 6

lp.	Imię i nazwisko	krótka prezentacja
1.		…… ……
2.		…… …… ……
3.		…… …… ……
4.		…… ……

		……..
5.		…… ……... ……..
6.		…… ……... ……..
7.		…… ……... ……..
8.		…… ……... ……..
9.		…… ……... ……..

załącznik nr 7

nazwa mieszkańca	przymiotnik
1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8	1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8

załącznik nr 8

lp.	wyraz	znaczenie

zajęcia nr 6

Temat: **Z bosmanem Nowickim w krainie frazeologii.**

cele:

- przypomnienie znaczenia związków frazeologicznych
- kształcenie umiejętności korzystania ze słownika frazeologicznego
- wskazywanie na bogactwo j. polskiego

czas: 1-2 lekcje
formy i metody: praca z tekstem, ze słownikiem frazeologicznym, w grupach, indywidualnie
przebieg zajęć:

1. 1.Uczniowie wyszukują w wypowiedzi bosmana Nowickiego co najmniej 2 związki frazeologiczne i tłumaczą ich znaczenie (zał. 9)
2. Nauczyciel rozdaje uczniom kartki z innymi związkami frazeologicznymi – nie ze „swojej" książki , a oni je rozszyfrowują.
3. Mini –konkurs na odszyfrowanie kolejnych związków.
4. Wykonanie ilustracji do związków frazeologicznych i utworzenie słowniczka powiedzeń bosmana Nowickiego.
5. Nauczyciel rozdaje uczniom tekst naszpikowany błędnie połączonymi związkami frazeologicznymi, który uczniowie poprawnie przepisują, a potem „tłumaczą". (zał. 11)
6. Praca domowa:

Ułóż krótkie opowiadanie z zastosowaniem pięciu wybranych związków frazeologicznych.

załącznik nr 9

„Tomek w krainie kangurów"
- nie zmrużyć oka
- stracić zimną krew
„Tomek na Czarnym Lądzie"
- spuścić nos na kwintę
- mieć cykorię
„Tomek na wojennej ścieżce"
- deptać po piętach
- wyzionąć ducha
„Tomek na tropach Yeti"

- spotkać się oko w oko
- palić się do czegoś

„Tajemnicza wyprawa Tomka”

- polegać na kimś
- spadnie włos z głowy

„Tomek wśród łowców głów”

- mówić prosto z mostu
- skakać na oślep

„Tomek u źródeł Amazonki”

- burczeć w brzuchu
- typ spod ciemnej gwiazdy

„Tomek w Gran Chaco”

- wskoczyć za kimś w ogień
- przymykać na coś oczy

„Tomek w grobowcach faraonów’

- dać się we znaki
- wystawić do wiatru

załącznik nr 10

związek	wyjaśnienie
mieć żyłkę do czegoś	……... ……..
mrowie przeszło po grzbiecie	……... ……..
grać pierwsze skrzypce	……... ……..
zwinąć żagle	……... ……..
coś piszczy w trawie	……... ……..
deptać po piętach	……... ……..
rzucić okiem	……... ……..
miękka ręka	……... ……..

nie tracić głowy	…….. ……..
spojrzeć prawdzie w oczy	……... ……..
głowa nie od parady	……... ……..
maczać w czymś palce	……... ……..
dobrać się komuś do skóry	……... ……..
wyjąć komuś z ust	……... ……..
serce się kraje	……... ……..
wtykać nos	……... ……..
dać się we znaki	……... ……..
wchodzić w grę	……... ……..
jeść chleb z niejednego pieca	……... ……..
szukać guza	……... ……..
przyłożyć do czegoś rękę	……...

	……..
postawić na swoim	……... ……..

załącznik nr 11

Przepisz tekst poprawnie, a następnie przetłumacz go zastępując wyrażenia frazeologiczne innymi wyrazami.

Kiedyś, gdy byłam mała, mrowie niezbyt mi pachniało, bo zobaczyłam, co w trawie piszczy. Grałam pierwsze żagle w naszej drużynie i maczałem palce w głowie nie od parady. Jednak wpadłam z deszczu, gdzie pieprz rośnie , a przymykając ogień wskoczyłam za nią w oczy. Mówiłam prosto z pamięci, a miałam kurzy most. Kiedyś okazało się, że jadłam typa spod ciemnej gwiazdy z niejednego pieca. Szukałam reki, a przyłożyłam do niego guza. Na koniec postawiłam po piętach, wykazałam zimne oko, rzuciłam krew, spojrzałam wiatrowi w oczy, straciłam prawdę.

……

……..

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

zajęcia nr 7

Temat: **Nie tylko Tomek był podróżnikiem**

cele:

- przypomnienie motywu podróżników w literaturze
  czas: 1 lekcja
  formy i metody: praca w grupach, burza mózgów
  Przebieg zajęć:
  1. Uczniowie podaja tytuły utworów , w których występuje motyw podróży – „Robinson Crusoe", „Przygody Odyseusza", „Hobbit czyli tam i z powrotem", „Lassie wróć", „W 80 dni dookoła świata" i inne.
  2. Uczniowie w grupach pracują nad ustaleniem powodów podróżowania: ciekawość świata, ucieczka, praca…
  3. Wypełniają kartę pracy (zał. 12)
  4. Praca domowa:

  Odszukaj najciekawsze informacje o miejscu, w którym przebywał Tomek.

załącznik nr 12

Dlaczego ludzie podróżują?	Kto ze znanych ci bohaterów literackich, filmowych, podróżników?	Kto o tym napisał? Tytuł.
Dla poznania świata		
Praca		
Ucieczka		

zajęcia nr 9

Temat: **Zakładamy biuro podróży!!!**

cele;

- przypomnienie formy kartki pocztowej, listu
- kształcenie umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji
- kształcenie umiejętności wypowiadania się
- poznanie reklamy jako swoistej formy wypowiedzi

formy i metody: praca w grupach
czas: 1-2 lekcje
Przebieg zajęć;

1. Grupy ustalają cel podróży, plan wyprawy, przygotowuje materiały.
2. Uczniowie wykonują plakat reklamujący wybrane miejsce (folder, gazetkę, mapkę).
3. Piszą pozdrowienia na kartce pocztowej.
4. Praca domowa:

Wyobraź sobie, ze spędzasz wakacje w miejscu przez siebie wybranym Opisz swoje wrażenia w liście do koleżanki.

zajęcia nr 9

Temat : **Pożegnanie z Tomkiem…**

cele:

- podsumowanie i uporządkowanie materiałów
- kształcenie umiejętności pisania sprawozdania z przeczytanej książki

czas: 1 lekcja
metody i formy pracy: praca w grupach
Przebieg zajęć:

1. Uczniowie prezentują swoje zdanie o tym, czy warto przeczytać książkę (przygotowali je we wcześniejszej części projektu)
2. Wykonują wspólnie (w grupach) plakat zachęcający do przeczytania cyklu powieści.
3. Piszą do Tomka oficjalny list w imieniu dyrektora National Geographic o tym, że został Honorowym Członkiem Towarzystwa National Geographic.
4. Praca domowa:

Napisz kartkę z pamiętnika Tomka zatytułowaną „ Z wizytą u …” (Pigmejów, Aborygenów, Masajów…
Na koniec proponuję dokonać małej ewaluacji. (zał. 13)
załącznik nr 13
Napisz, co myślisz o naszej wspólnej pracy;

1. Czego nauczyłeś się w czasie „podróży z Tomkiem”?

   ……
   ……
   ……
   ……
   ……

2. Co podobało Ci się najbardziej w naszej pracy?

   ……
   ……
   ……
   ……
   ……

3. Co zmieniłbyś w naszej pracy?

   ……
   ……
   ……
   ……
   ……

4. Czy i dlaczego chciałbyś pracować jeszcze w podobny sposób?

   ……
   ……
   ……
   ……
   ……

5. Czy wypożyczysz w bibliotece inne części o Tomku?

   ……..

6. Dlaczego?

   ……
   ……
   ……
   ……
   ……

7. Którą część?

   ……..

8. Może inną podróżniczą?

……
……
……
……
……

Oprócz zajęć z języka polskiego proponuję zrealizować równocześnie zajęcia z historii (np. Dlaczego tata Tomka nie mógł wrócić do Polski?, Polscy odkrywcy świata, Co zdarzyło się w …? – cykl zawiera wiele informacji o polskich podróżnikach, o historii i zwyczajach krajów odwiedzanych przez Tomka), a także z przyrody (Cykl zawiera wiele informacji o faunie i florze krajów przemierzanych przez Tomka, o geografii krain). Zależy to od inwencji nauczyciela (nauczycieli). Wokół tego cyklu można snuć zajęcia na długi okres, realizując wiele treści z podstawy programowej.

Podobne zajęcia można opracować i zrealizować na podstawie cyklu utworów o innych bohaterach : **Pana Samochodziku Z. Nienackiego , Trzech Detektywów A. Hitchcocka, bohaterów książek K. Maya i innych.**

Propozycje innych tematów projektów z języka polskiego;

1. mitologia
2. baśnie
3. legendy
4. Polska –moja ojczyzna
5. mały pisarz

Bibliografia:

1. Gallagher Kelly: Jak zachęcać do czytania. Minilekcje dla uczniów gimnazjum i liceum. GWO, Gdańsk 2010

2. Pęczkowski Ryszard: Funkcjonowanie klas łączonych w polskim systemie edukacji. Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2010

3. Programy nauczania w rzeczywistości szkolnej. Tworzenie – wybór – ewaluacja. ORE

ORE

Ośrodek
Rozwoju
Edukacji

Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
tel. 22 345 37 00
fax 22 345 37 70

www.ore.edu.pl

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Publikacja współfinansowana przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego